

Рівненський державний гуманітарний університет
Художньо-педагогічний факультет
Кафедра івент-індустрій, культурології та музеєзнавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему:

СОЦІОКУЛЬТУРНА СФЕРА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕТЕРІВСЬКОЇ ТГ)

Виконала: здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
галузі знань 02 «Культура і
мистецтво» спеціальності 028
«Менеджмент соціокультурної
діяльності»

II курсу заочної форми навчання
Бондаренко Марія Ігорівна

Науковий керівник:

к. п. н, доцент **Тюска В.Б.**

Рецензент:

Рівне, 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. СОЦІОКУЛЬТУРНА СФЕРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ...	7
1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження	7
1.2. Становлення соціокультурної сфери у Тетерівській ТГ	16
РОЗДІЛ II. СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕТЕРІВСЬКОЇ ТГ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ	31
2.1. Сучасна практика соціокультурних закладів Тетерівської ТГ	31
2.2. Соціокультурні заходи Тетерівського Будинку культури: нові підходи в умовах трансформації.....	44
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	61
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність дослідження. Одним із головних чинників розвитку сучасних територіальних громад (ТГ) є розвиток сектору культурних індустрій. Вони стають не лише важливою складовою економіки громади, а й актуальним іміджевим механізмом, який має потужний символічний потенціал розвитку як для самої громади, так і для всієї країни.

Нинішня ситуація в країні характеризується нестабільністю функціонування українського суспільства, що дає змогу дослідникам аналізувати його як суспільство перехідного періоду. Окрім того, бракує уваги до соціокультурних особливостей трансформаційних процесів, зокрема на рівні практичного досвіду територіальних громад.

Дослідженням соціокультурного розвитку сучасних спільнот займалися такі вітчизняні вчені: Н. Геделікова [17], Н. Кочубей [20], М. Хвесик [35], О. Шевченко [36], Б. Шевчик [37] та ін.

Так, в статті «Роль соціокультурних чинників у сучасному процесі формування світогляду українського суспільства» [17] автор, Н. Гедікова, досліджує вплив соціокультурних факторів на формування світогляду українського суспільства в сучасних умовах. У статті вона аналізує роль соціокультурних процесів, які відбуваються в суспільстві, у визначенні цінностей, переконань, установок та ідентичності українського народу.

Автор звертає увагу на важливість соціокультурних чинників, таких як мова, література, мистецтво, релігія, засоби масової інформації, освіта та інші, у формуванні світогляду і колективної свідомості суспільства. Вона розглядає їх вплив на формування цінностей, ідеалів, ставлення до історії, культури, політики та інших аспектів життя.

У статті розкрито вплив глобалізаційних процесів, міжкультурного взаємодії, розвитку інформаційного простору на світогляд українського суспільства. Автор аналізує взаємозв'язок між соціокультурними факторами

та формуванням ідентичності, самосвідомості та громадянської свідомості українського народу.

Праця М. Хвесика розглядає процес модернізації соціокультурної сфери України в контексті побудови соціально орієнтованої економіки та євроінтеграції [35]. Автор обговорює взаємозв'язок між соціокультурними змінами, економічним розвитком та процесами європейської інтеграції. Розглядаються проблеми, виклики та перспективи, пов'язані з модернізацією соціокультурної сфери, а також роль цього процесу в становленні соціально орієнтованої економіки в Україні.

У статті [36] розглядається соціокультурна сфера сільських територій з урахуванням принципів сталого розвитку. Автор аналізує взаємозв'язок між соціокультурними аспектами життя сільського населення та досягненням сталого розвитку на селі. Розглядаються основні проблеми, виклики та можливості розвитку соціокультурної сфери в сільських громадах.

У монографії [37] автор розглядає взаємодію соціокультурної сфери національної економіки та її вплив на економічний розвиток країни. Зосереджуючись на теоретико-методологічних аспектах, автор пропонує новий погляд на вивчення цього взаємозв'язку і розкриває ключові концепції та підходи до розуміння цієї проблеми. Розвиток соціокультурної сфери в територіальних громадах є малодослідженим, що і обумовило вибір теми бакалаврського дослідження.

Об'єктом дослідження є соціокультурна сфера Тетерівської ТГ.

Предметом дослідження є особливість діяльності закладів соціокультурної сфери Тетерівської ТГ.

Метою роботи є виявлення стану розвитку соціокультурної сфери Тетерівської ТГ.

Мета дослідження зумовлює розв'язання наступних завдань:

1. Розглянути понятійно-категоріальний апарат дослідження.
2. Дослідити становлення соціокультурної сфери у Тетерівській ТГ.

3. Проаналізувати сучасну практику соціокультурних закладів Тетерівської ТГ.

4. Охарактеризувати соціокультурні заходи Тетерівського будинку культури в умовах трансформації.

Під час написання бакалаврської роботи були використані такі загальнонаукові **методи**: аналіз, синтез, систематизація, узагальнення та порівняння першоджерел та літератури з даної теми. Також застосовувалися спеціальні методи збору первинної соціокультурної інформації, такі як анкетування мешканців Тетерівської ТГ та контент-аналіз сайтів соціокультурних закладів, ЗМІ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в бакалаврській роботі вперше досліджено стан розвитку соціокультурної сфери Тетерівської ТГ, виокремлені її характерні особливості та провідні напрями соціокультурної діяльності закладів громади.

Практичне значення дослідження. Основні положення та висновки дослідження можуть бути використані для порівняння діяльності соціокультурної сфери України та Тетерівської ТГ. Результати роботи можуть бути використані під час викладання дисциплін з соціокультурної діяльності, регіональної практики, прикладної культурології та в подальших наукових пошуках.

Апробація результатів роботи. Основні положення бакалаврської роботи були оприлюднені під час виступів на наукових конференціях, а саме:

1. Бондаренко М.І., Тюска В.Б. Організація event-заходів у Тетерівському будинку культури: сучасний досвід. *Наука, освіта, суспільство очима молодих : Програма XVI Всеукраїнської науково – практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених*. 19 травня 2023 р. Рівне : РВВ РДГУ, 2023. 12 с. С.12 .
2. Бондаренко М.І. Становлення соціокультурної сфери у Тетерівській ТГ. *Програма звітної наукової конференції викладачів, співробітників, докторантів, аспірантів та студентів Рівненського державного*

гуманітарного університету за 2022 рік (18 – 19 травня 2023 року).
Рівне : РДГУ, 2023. 116с. С.76.

Публікація:

1. Бондаренко М.І., Тюска В.Б. Організація event-заходів у Тетерівському будинку культури: сучасний досвід. *Наука, освіта, суспільство очима молодих : Матеріали XVI Всеукраїнської науково – практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених.* 19 травня 2023 р. Рівне : РВВ РДГУ, 2023 (подано в друк).

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (38 найменувань) та 19 додатків, що викладені на 21 сторінці. Загальний обсяг роботи – 72 сторінки.

РОЗДІЛ І

СОЦІОКУЛЬТУРНА СФЕРА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1.1. Понятійно-категоріальний апарат дослідження

Соціокультурна сфера (СКС) – це невід’ємна складова людського буття, адже відіграє важливу роль – роль соціального механізму, який забезпечує створення, формування та розвиток людського капіталу.

Розуміючи значення соціокультурної сфери у життєдіяльності соціуму, дослідники вивчають її різні складові, поповнюючи тим самим наукову базу різноаспектних досліджень соціокультурної сфери.

Для кращого розуміння специфіки категорії «соціокультурна сфера» яка є синтезом різних феноменів соціального і культурного життя, провідні соціологи й культурологи пропонують розглядати вихідні позиції поняття «соціум» і «культура» як відносно автономні реальності, закріпивши за ними той сенс, який є для них традиційним і відображає результативні й процесуальні сторони цих феноменів [3, с. 30].

Соціум як явище та предмет аналізу можна представити у вигляді базисних соціальних суб’єктів (соціальних груп, організацій, інститутів), які є універсальними, типовими та стійкими громадськими утвореннями, а також процесів «соціальної механіки», тобто соціальних взаємодій, відносин.

Вихідними характеристиками при аналізі соціологічної проблематики, у даному випадку, є соціальний інститут, статус, соціальна роль і соціальна взаємодія.

Поняття культури – доволі складне і різнопланове. Якщо розглядати культуру як духовну єдність та характерну ознаку спільноти, то, передусім, беруться до уваги аспекти, як: народні пісні, музика, танці, ігри, обряди, їжа, одяг, свята, вірування, традиції, ремесла тощо.

Однак, існують також й інші рівні пізнання культури, що визначають її психолого-поведінкову природу, і які часто є прихованими, оскільки

сприймаються людиною, головним чином, на підсвідомому рівні. Виокремлюють 5 рівнів пізнання культури (див.рис.1.1).

Рис.1.1. Рівні пізнання культури [18, с. 313]

Отже, культура як результат людської діяльності – це собою сукупність традицій, норм цінностей, смислів, ідей, знакових систем, характерних для соціальної спільноти (етносу, нації, суспільства), що виконують функції соціальної орієнтації і тим самим забезпечують соціальну приналежність, консолідацію людських спільностей, індивідуальне самовизначення особистості.

У процесуальному плані культура – це діяльність (творчих особистостей, соціальних груп, інститутів, суспільства) у різних сферах буття й свідомості, що представляє собою специфічний, властивий людині спосіб перетворення природних можливостей, виробництва й споживання культурних продуктів, створення, примноження й збереження традицій,

норм, ідей та їх освоєння, зберігання, трансляції, перетворення їх у внутрішній зміст особистості.

Отже, культура – це не просто зовнішнє середовище, а насамперед буттєва сфера людини, яка уможлиблює прояви життєтворчих потенцій людини, тобто є необхідною умовою становлення особистості, а також фундаментальним фактором самоусвідомлення людиною себе як особистості, адже лише у вигляді культурних форм людина здатна набувати особистісної цінності, формувати власні ідеали і переконання, зрештою створювати бажаний «Я-ідеал», який надалі визначатиме її життєву і поведінкову стратегію.

«Культура – це не просто поле людських соціальних сил, які виражені в «живих» та уречевлених її формоутвореннях. Адже в кожній з цих сил прихований певний смисл, ідея, призначення того чи іншого прояву культури. Це означає, що досліджуючи формоутворення культури, особистість освоює не просто технологію культурного об'єкта, а усвідомлює його зміст. А завдяки цьому і смисл закладених в ньому людських сил. Вивчаючи культуру, особистість паралельно усвідомлює сенс буття, освоює смислі життєві орієнтири попередньої діяльності, її аксіологічну вартість. Ось чому культурне – це ціннісне, аксіологічне. Воно розгортається до особистості з боку її смислових життєвих парадигм» [22, с. 238].

Відтак, «соціальне» і «культурне» тісно переплетені, адже у будь-якому соціальному явищі завжди присутня людина як носій соціальних ролей і культурних цінностей. І саме людина є первинним «атомом» соціальних структур, відносин і культурних процесів.

Соціокультурне середовище, таким чином є універсальною, всеохоплюючою буттєвою сферою особистісної ідентифікації, яка, з одного боку, створює необхідне для творчої самореалізації людини зовнішнє, об'єктивне оточення, яке є водночас тяжіючим і сприятливим щодо активності суб'єкта, з іншого боку – сама є результатом прояву суб'єктивної, особистісної творчості, що дає людині відчуття причетності, власної

значимості і гідності в світі, який сповнений різними формами відчуження. Тобто саме соціокультурне середовище дає змогу людині через життєтворчу світоглядну, діяльну і психологічну активність утворювати і керуватися смисловими життєвими і ціннісними орієнтаціями, які набувають свого реального втілення у процесі оволодіння і створення людиною різноманіття культурних форм.

Говорячи про соціокультурну сферу, вживають такі дефініції, як «соціальна сфера», «сфера обслуговування», «соціальна інфраструктура», «сфера культури», «сфера нематеріального виробництва» [36].

Неможливо обмежити визначення соціокультурної сфери звичайним перерахуванням галузей, що входять до її складу (освіта, охорона здоров'я, культура). Перерахування не визначає сутності.

Визначаючи сутність категорії «соціокультурна сфера», необхідно врахувати, що ключовою метою соціального розвитку країни є зростання якості життя людей, а розвиток соціокультурної сфери спрямовано, з одного боку, на підвищення якості людського потенціалу, а з іншого – на забезпечення необхідних умов для нормального ходу економічних процесів.

Розглядати соціокультурну сферу як самостійну систему дозволяє наявність у неї таких рис: цілеспрямованість і керованість, наявність у всіх її елементів загальних цілей і призначення; поєднання централізованого початку в управлінні з самостійністю елементів, які здійснюють культурно-дозвілеву діяльність; великі розміри і неоднорідність у складі системи; наявність взаємообумовлених зв'язків між показниками, що характеризують діяльність сфери культури.

Поняття «соціокультурна сфера» використовується, як правило, для характеристики суспільної діяльності тих структур суспільства, в рамках яких здійснюється тільки соціокультурне відтворення, тобто в неї входять різноманітні соціальні інститути, що спеціалізуються на даній функції [5].

В. Амбросов визначає дану сферу як сукупність підприємств, що випускають продукт, зв'язаний із життєдіяльністю людей, і в цьому випадку до соціально-культурної сфери відноситься досить багато галузей економіки.

Н. Гедікова вкладає в поняття соціально-культурної сфери сукупність підприємств, які виконують соціально-культурні функції, що мають значення для культурного рівня всього суспільства, в цьому випадку в соціально-культурну сферу входить досить вузький перелік підприємств: театри, бібліотеки, музеї, клуби [17].

Б. Шевчик зазначає, що соціокультурна сфера являє собою діяльність людей, яка спрямована на виробництво освітніх, культурних та медичних благ [37].

Згідно позиції В. Удовиченка, під соціокультурною сферою слід розуміти сукупність організацій, установ та органів управління, діяльність яких спрямована на збереження, створення та організацію споживання соціально-культурного продукту [34, с. 43].

На нашу думку, під соціокультурною сферою, на нашу думку, слід розуміти усі складові галузі культури: об'єкти та суб'єкти культури, державну політику та управління галуззю.

Отже, соціокультурна сфера є поєднання двох сфер – соціальної та сфери культури, складові яких постійно взаємодіючі взаємодоповнюють одна одну. Сьогодні, як і багато років тому, саме завдячуючи соціокультурній сфері, людина проходить процес соціалізації у суспільстві й формується як особистість. Сфері культури належить особливе місце у нашому суспільстві, адже саме культура виявляє стан морального здоров'я соціуму, економічних і політичних свобод, його духовний потенціал. Поєднуючи традиції й досвід минулого, соціокультурна сфера впливає на майбутнє шляхом передачі досвіду й «культурного коду» з покоління до покоління, зберігаючи та примножуючи міжкультурний потенціал.

Неможливо обмежити визначення соціокультурної сфери звичайним перерахуванням галузей, що входять до її складу (освіта, охорона здоров'я, культура). Перерахування не визначає сутності.

Діяльність соціокультурної сфери спрямована на формування культурного середовища й культурного простору, яке у свою чергу прямо та опосередковано впливає на людину, її уявлення про оточуючий світ, виховує й розвиває культурні норми, цінності, сприяє налагодженню взаємозв'язків індивіда у реальному просторі, у системі суспільних відносин.

Модель соціально-культурного простору за Г. Зіммеlem може бути представлена як взаємозв'язок чотирьох елементів (див. рис.1.2)

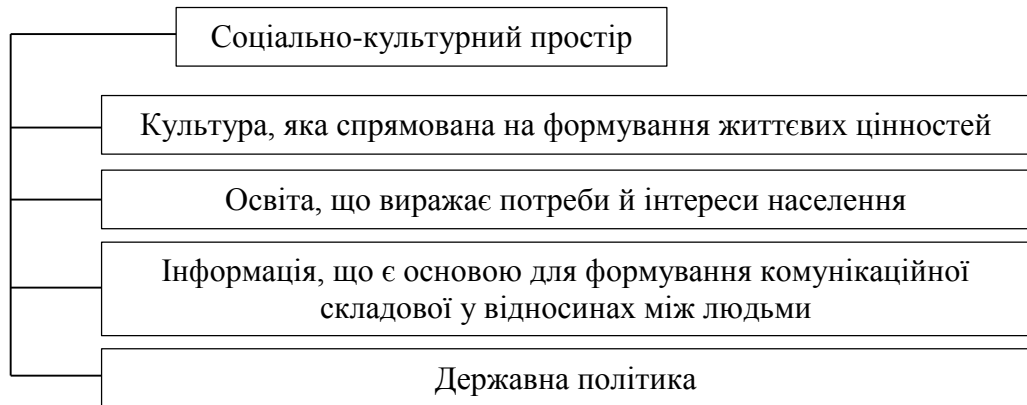

Рис.1.2. Основні елементи соціально-культурного простору [18, с. 314]

З позицій структурно-функціонального підходу склад соціокультурної сфери може бути представлений таким чином:

Склад соціокультурної сфери з позицій структурно-функціонального підходу може бути представлений таким чином:

1. Вироблені продукти – це послуги і результати діяльності, що відбуваються в соціокультурній сфері. Вони включають такі елементи, як:

- освіта: навчальні програми, навчальні заклади, вчителі, студенти, випускники;
- охорона здоров'я: лікарні, клініки, лікарі, медсестри, медичні послуги;

– культура: музеї, театри, галереї, фільми, книги, музика, художні твори;

– інші галузі: спорт, розваги, туризм, релігія, масова комунікація тощо.

2. Механізми і нормативна база регулювання соціокультурної сфери включають:

– законодавство: правові акти, що регулюють діяльність у соціокультурній сфері, наприклад, закони про освіту, охорону здоров'я, культуру тощо;

– регуляторні органи: установи, що встановлюють норми і правила діяльності у соціокультурній сфері, наприклад, міністерства освіти, охорони здоров'я, культури тощо;

– механізми контролю: системи моніторингу, аудиту та оцінки якості діяльності у соціокультурній сфері.

3. Органи та інститути управління соціокультурною сферою включають:

– урядові органи: міністерства, департаменти, комітети, агентства, що відповідають за управління соціокультурною сферою на різних рівнях;

– місцеве самоврядування: органи місцевого самоврядування;

– фонди та організації: це неприбуткові організації, які сприяють розвитку соціокультурної сфери, забезпечують фінансування проектів, надають гранти та підтримку;

– комісії та ради: створені з метою консультування та участі у прийнятті рішень щодо розвитку соціокультурної сфери, наприклад, комісії з питань освіти, здоров'я, культури.

4. Сукупність установ і організацій соціокультурної сфери різних галузей включає:

– освітні заклади: дитячі садки, школи, університети, професійні технікуми, вищі навчальні заклади;

– медичні установи: лікарні, поліклініки, санаторії, амбулаторії, аптеки;

– культурні установи: театри, музеї, концертні зали, бібліотеки, галереї;

- спортивні заклади: стадіони, спортивні комплекси, спортивні клуби, фітнес-центри;
- релігійні організації: церкви, храми, синагоги, мечеті.
- засоби масової комунікації: телебачення, радіо, газети, журнали, інтернет-портали.

Цей підхід дозволяє розглядати соціокультурну сферу як складну систему, в якій елементи взаємодіють між собою і виконують певні функції для забезпечення розвитку та функціонування суспільства.

На сьогоднішній день до соціокультурної сфери слід віднести засоби масової інформації, культуру, освіту, охорону здоров'я, соціальне забезпечення, фізичне виховання і спорт, комунікації та інші види соціальної діяльності з розвитку людського потенціалу як джерело та кінцева мета суспільного розвитку.

У наукових працях, присвячених розвитку соціокультурної сфери, варіюються такі цільові установки, як створення соціокультурних і матеріальних умов для нормального проживання, нормального життя місцевого населення [13] цілому це, звичайно, важливі функції, але вони далеко не вичерпують всіх функцій соціальної інфраструктури.

Інші дослідники, хоча і розглядають соціокультурну сферу в якості самостійного об'єкта дослідження, проте, повністю підпорядковують цілі її розвитку лише інтересам матеріального виробництва. Але, це не зовсім виправдано, так як значно звужує роль соціальної інфраструктури в процесі функціонування суспільства. Такий «виробничий» підхід до цілей соціокультурної сфери обмежує розуміння можливостей її активного впливу на хід суспільного розвитку [13].

Ряд дослідників справедливо звертає увагу на те, що розвиток соціокультурної сфери має бути підпорядкований загальним цілям суспільного прогресу [26].

Соціокультурна сфера покликана також сприяти всебічному задоволенню різноманітних потреб громадянського суспільства. Тому

недоліки в плануванні розвитку соціальної інфраструктури серйозно впливають на ефективне рішення цього важливого завдання. Отже, у розвитку соціокультурної сфери знаходить відображення органічна сполука цілей економічного і соціального розвитку суспільства.

Зважаючи на вищезазначене, під соціокультурною сферою, на нашу думку, варто розуміти усі складові галузі культури: об'єкти та суб'єкти культури, державну політику та управління галуззю.

Отже, соціокультурна сфера є поєднання двох сфер – соціальної та культури, складові яких постійно взаємодіють та взаємодоповнюють одна одну. Сьогодні, як і багато років тому, саме завдячуючи соціокультурній сфері, людина проходить процес соціалізації у суспільстві й формується як особистість. Соціокультурній сфері належить особливе місце у нашому суспільстві, адже саме вона формує стан морального здоров'я соціуму, економічних і політичних свобод, його духовний потенціал. Поєднуючи традиції й сучасний досвід, соціокультурна сфера впливає на майбутнє шляхом передачі «культурного коду» з покоління до покоління, зберігаючи та примножуючи міжкультурний потенціал.

Метою розвитку соціокультурної сфери є її орієнтація на створення об'єктивних матеріальних передумов розвитку суспільства і всебічного розвитку кожної особистості. При цьому надзвичайно важливим напрямом розвитку соціокультурної сфери стає забезпечення виробництва соціально важливих послуг в галузях нематеріальної сфери. Продукт цих галузей не тільки володіє самостійною цінністю для безпосередніх споживачів, але і дає соціальний вигравш для суспільства в цілому, будучи інвестиціями в людський капітал.

1.2. Становлення соціокультурної сфери у Тетерівській ТГ

Застосування терміну «соціально-культурна сфера» в житті будь-якої громади обумовлюється необхідністю органічної ув'язки територіальної організації її закладів із територіальною організацією продуктивних сил, з економічним потенціалом, характером розселення і тенденціями руху населення.

Важливо також підвищувати один із основних критеріїв ефективності соціально-культурного обслуговування та ринкових перетворень – ступінь задоволення таких потреб, дотримуючись основних регіональних цілей розвитку. Створення сприятливих умов для життя і соціально-культурного забезпечення населення та їх пріоритетність для регіонів формують основу цих цілей.

Об'єктом нашого дослідження є одна з громад Житомирської області, що насправді дбає про духовність та культуру своїх жителів.

Тетерівська сільська територіальна громада утворена в серпні 2015 року шляхом добровільного об'єднання територіальних громад сіл Тетерівка – Тетерівської сільської ради, Корчак, Перлявка, Катеринівка – Корчацької сільської ради, Буки, Тригир'я, Нова Рудня, Руденька – Буківської сільської ради, Дениші, Михайлівка, Ульянівка – Денишівської сільської ради в Житомирському районі Житомирської області [25].

Адміністративним центром ТГ є село Тетерівка, з юридичною адресою: с. Тетерівка, вул. Шевченка, 25 (див. дод. А).

Для успішного функціонування громади створена адміністрація, організаційна структура якої є лінійно-функціональною та централізованою (рис.1.3).

У цій організаційній структурі всі підрозділи підпорядковуються безпосередньо лише голові ТГ, але кожен з них виконує покладену на нього функцію. Така організаційна структура підходить для ТГ, оскільки в цьому

випадку кожен працівник має свого керівника і весь комплекс робіт з управління ним виконується в кожному підрозділі.

Рис.1.3. Організаційна структура Тетерівської ТГ [25].

Важливою складовою життєдіяльності Тетерівської сільської територіальної громади є соціокультурна сфера.

Аналіз різних поглядів на класифікації потреб індивідуумів, соціальних груп та суспільства, дозволив нам віднести до соціально-культурних такі види потреб жителів Тетерівської ТГ, що формують її соціально-культурний потенціал.

Художньо-естетичні, творчі та видовищні потреби. Загалом, до складу СКС входять такі організації, що здатні прямо чи опосередковано задовольняти ці потреби:

- театри, концертні зали, цирки, зоопарки, спортивно-концертні комплекси;
- кіностудії, кінотеатри, розважальні радіо та телевізійні канали;
- музеї, виставкові зали, галереї та мистецькі салони, музеї-заповідники, мистецькі навчальні заклади;

- пам'ятки архітектури;
- заклади клубного типу, майстерні з виготовлення виробів народних промислів, сувенірів тощо.

Отже, художньо-естетичні, творчі та видовищні потреби жителів Тетерівської ТГ може задовольнити музей в с. Дениші [25].

Саме це село є батьківщиною видатного українського геолога, доктора геолого-мінералогічних наук, професора, ректора Київського університету. Т.Г. Шевченка, академік АН УРСР Бондарчук Володимира Гавриловича. Його ім'ям й названий шкільний меморіально-мінералогічний музей імені В.Г. Бондарчука

Меморіальний мінералогічний музей імені В.Г. Бондарчука складається з двох експозицій: меморіальної та мінералогічної. Меморіальна частина музею присвячена В. Бондарчуку і відтворює його кабінет. Експонати привезені з Києва учнями та однодумцями Володимира Гавриловича: його письмовий стіл і письмове приладдя, близько 200 книг із власної бібліотеки, його наукові праці, рис. альбоми з експедицій геолога, зразки гірських порід і мінералів з його особистої колекції, документи, премії та нагороди. В.Г. Бондарчука за його внесок в розвиток геологічної науки.

Мінералогічна частина музею складається з експозиції гірських порід і мінералів Житомирської області (додаток Б), також є унікальні екземпляри з Уралу, Сибіру, Далекого Сходу, Кольського півострова, Карпат, Криму і навіть Антарктиди. (всього близько 500 гірських порід і мінералів).

Також варто зазначити, що на території Тетерівської ТГ є декілька пам'яток архітектури, які сьогодні входять в туристичний маршрут «Шляхами Тетерівщини».

1. Садиба Терещенків (додаток В) [25].

Місце розташування: Житомирський р-н, с. Дениші.

Садиба спроектована архітектором Павлом Голандський наприкінці ХІХ (за іншими даними – на початку ХХ) століття за абсолютно новими для

того часу технологіями: було використано бетон та червону цеглу, а штукатуркою по цеглі ліпилися фігурні елементи.

Маєток оповитий безліччю легенд та таємниць. За однією – на його підлозі був своєрідний «акваріум»: під скляною підлогою плавали коропи. За другою – підлога була вимощена золотими монетами, та щоб не ходити по імператорському обличчю, зображеному на монетах, їх ставили на ребро. За третьою – неподалік маєтку було насипано гірку із цукру з якої мовби по снігу, каталися на санях.

Маєток мав два поверхи, був прикрашений ліпниною з рослинних орнаментів та античними колонами. З обох боків від центрального входу збереглися барельєфи з немовлятами-музикантами, які грають на цитрі і розі. Другий поверх парадного входу прикрашала ліпнина у вигляді квіткових гірлянд. У самому центрі над вікном виднілася стилізована голова хижої тварини.

До 1917 року за маєтком дивилася вдова Ф. Терещенка Наталія. Однак після революції він був розграбований та поступово знищений. Біля маєтку залишились руїни допоміжних споруд та фонтану.

2. Преображенський Тригірський чоловічий монастир (додаток Г) [25].
Місце розташування: Житомирський р-н, с. Тригір'я.

Монастир знаходиться на одній із трьох гір, скелястого берега річки Тетерів. Час заснування його різні джерела вказують різний. Синодик обителі стверджує, що він був створений у 1583 р. князем Володимиром Житомирським. За даними історіографа монастиря А.Малеви́ча монастир був створений Володимиром Ольгердовичем, який у 1362–1394 рр. керував Київським князівством. «Відомості про Тригірський Преображенський чоловічий монастир», що датовані 1854 роком містять інформацію, що засновниками цього монастиря були поміщики Трояновського маєтку Микола та Феодір Олександровичі Вороничі.

У 1685 р. було збудовано дерев'яний храм Преображення Господнього. В першій половині XVIII ст. монастир перейшов у підпорядкування греко-

католицької церкви, однак православні традиції продовжували в ньому існувати. Наприкінці першої й на початку другої чвертей XIX ст. Тригірський монастир перейшов у православ'я.

В 1848-1852 роках була збудована нова кам'яна церква – храм Богоявлення Господнього.

З 1854 р. по 1873 р. в монастирі збудували новий мурований Преображенський храм. У 1930-х роках монастир закрили. Церква використовувалася як склад, а братський корпус – як школа.

Лише в 1990-му році корпус було повернуто церкві. А з 1993 року парафію перетворили на монастир.

Головна святиня монастиря – чудотворна ікона Божої Матері Тригірської, що датується XVIII століттям. Ікона – копія Чернігівсько-Іллінської. Копія ця була написана у кінці XVII – початку XVIII століть невідомим художником.

За переказами, вона з'явилася в камені біля джерела недалеко від монастиря. Місцеві жителі розповідають багато дивовижних історій та переказів про неймовірні чудеса і зцілення, які відбуваються завдяки заступництву святині.

3. Костел бл. Владислава з Гельньова (додаток Д) [25].

Візитною карткою с. Корчак є костел бл. Владислава з Гельньова, що знаходиться при в'їзді в село по вулиці Чуднівській. Перед входом в костел розташовані розмальовані вежі, та скульптура Матері Божої Лурдської.

Зовні будівля досить скромна, зсередини розписана. Кожного дня в храмі відбувається служба. Особливу цінність мають великі копії відомих ікон Матері Божої Неустанної Помочі (Одигітрія) і Невипивана Чаша, розташовані в костелі. Тут же знаходяться часточки мощей польського монаха Владислава з м. Гельньов, причисленого до лику блаженних. Ще за життя він уславився тим, що молитвами зцілював людей, воскрешав мертвих, мав дар левітації, речі які йому належали мали цілющу силу.

Найвідомішим чудом і історичним фактом, яке вчинив монах був порятунок Польщі в 1499 р. від турецько-татарської навали. Молитвами святого було знищене озброєне до зубів 70 000 військо неприятеля. Не перестає бл. Владислав дивувати і сьогодні.

Пізнавальні, інформаційні потреби та потреби у саморозвитку. До складу СКС входять такі організації, здатні прямо чи опосередковано дані потреби задовольняти:

- наукові бібліотеки та читальні зали, архіви, всі засоби інформації;
- інформаційні ресурси Інтернету тощо.

Пізнавальні, інформаційні потреби та потреби у саморозвитку жителів Тетерівської ТГ задовольняє Тетерівська сільська бібліотека (с. Тетерівка, вул. Шевченка, 25 а) [25].

В умовах незалежності України, становлення громадянського суспільства та демократизації роль духовної сфери суспільства має набути нового значення.

Духовне життя суспільства – надзвичайно широке поняття, що охоплює багатогранні процеси та явища, пов'язані з духовною сферою життя людей.

Сьогодні в Україні розпочато відродження релігійно-церковного життя та відновлення зруйнованої за радянських часів релігійно-церковної мережі. Докорінно змінилося ставлення населення до релігії та церкви, значно підвищився рівень суспільної довіри до неї. Формувалася суспільна потреба в церкві як важливому інституті громадянського суспільства. Церква стала важливою суспільною інституцією, яка висловлює глибоку стурбованість станом суспільної моралі в нашій державі та закликає спільними зусиллями знайти правильні шляхи подолання існуючої моральної кризи. Адже можна з упевненістю сказати, що останнім часом в Україні вкоренилися негативні процеси в духовній сфері, відбувається деформація моральних засад суспільства. Цьому сприяє пропаганда жорстокості, бездуховності, насилля,

послаблення виховної роботи з боку органів виконавчої влади, закладів освіти та культури.

Органи місцевого самоврядування та виконавчої влади покликані сприяти національно-культурному розвитку українського народу, утвердженню його духовності, пошуку правильних шляхів подолання існуючої моральної кризи.

Духовні цінності – це речі, які не існують як предмети, вони нематеріальні, це вікна в трансцендентне.

Духовні цінності І. Бех кваліфікує як «високосмислові, безумовні за виникненням утворення, на основі яких особистість формує власне Я-духовне і реалізує його в своїй життєдіяльності» [11, с. 4]. варто зазначити, що мова йде про духовний потенціал особистості, який розвивається і вдосконалюється на основі трьох основних компонентів: Істина, Добро, Краса, де Істина – це свідомість, зерно духовності; Краса – протилежність потворності, емоційно-ціннісна форма вираження власних переживань, ставлення до світу; Добро – це вісь духовності, її моральна опора. Тому духовно-моральні цінності є стрижнем, фундаментальним елементом системи ціннісних орієнтацій особистості.

Аналіз співвідношення моралі та духовності дозволив М. Савчину дійти висновку, що «гола» мораль, яка не ґрунтується на духовності, підпорядковує людину етичним імперативам. Але «крихкою та малоефективною є будь-яка автономна та іманентна етична система, що не містить ніякої животворної сили –духу» [32, с. 80].

В. Братусь вважає духовний рівень найвищим ступенем морального розвитку, коли людина усвідомлює себе та інших людей не як кінцеву смертну істоту, а як створіння і образ Божий.

Християнські чесноти є основою і фундаментом духовно-моральних цінностей. Вони зберігалися навіть у радянські часи при декларативному атеїзмі, коли цінності пропагувалися, а джерело не вказувалося. «Моральний кодекс будівника комунізму» проповідував не лише принципи комуністичної

моралі, а й загальнолюдські норми життя, тобто християнські норми: взаємоповага між людьми, дружба, товариськість, братерство, моральна чистота, чесність, правдивість, скромність, взаємоповага в сім'ї, турбота про дітей і людей похилого віку та ін. Таким чином, в епоху радянської влади були збережені моральні кодекси, що має велике значення для відродження духовно-моральних цінностей на новому витку еволюції, адже цінності виникають і розвиваються в результаті природної еволюції.

Визнання християнських духовно-моральних цінностей основними в системі ціннісних орієнтацій особистості спонукало до порівняльного аналізу християнської та світської моралі. Аналіз показав, що християнські духовно-моральні цінності мають перевагу над світською мораллю:

- вони більш стабільні, універсальні, не піддаються різноманітним соціально-політичним впливам, а світська мораль мінлива (наприклад, толерантне ставлення до гомосексуалізму та цивільних шлюбів);

- завжди мають морально-категоричний імператив, який спрямований на внутрішню роботу, вдосконалення душі (всіх трьох її складових: розуму, волі, почуття);

- християнські цінності – джерело основних людських цінностей, їх основа;

- розкривають поняття істинного гуманізму, який визнає гідність людини як образ і подобу Бога, його найвищого творіння на землі;

- у християнстві є одне джерело, носій етичних норм – Бог. Він є головним законодавцем морального закону.

Тому християнська мораль абсолютна, вона не потребує доказів, як і світська мораль, її норми є цілісними і вимірюються єдиними вимогами, які виходять від Творця по відношенню до його творіння. Ці норми сприяють набуттю людиною образу Божого, їх неможливо замінити. Духовно-моральне виховання, засноване на християнських цінностях, не суперечить світській освіті, яка є невід'ємною частиною національного виховання і живим представником духовної культури народу.

Християнська мораль – основа загальнолюдських і національних життєвих цінностей – спрямована не на зовнішню сторону особистості, а на її внутрішній світ. Розбудова внутрішнього «Я», виховання внутрішньої людини – ось суть духовного вдосконалення. А ідеалом досконалості є ціннісні принципи християнства, записані в загальнолюдських, вічних цінностях життя: правда, добро, краса, любов, свобода, відповідальність, щирість, віра, надія, гідність, справедливість, чесність, скромність, великодушність, милосердя та ін.

Зазначимо, що на території Тетерівської громади діє 10 релігійних організацій різних конфесій:

- релігійна організація «Релігійна громада (парафія) преображення Господа Бога і Спаса нашого Ісуса Христа (с. Тетерівка);

- релігійна громада (парафія) преподобного Варлаама, Ігумена Києво-Печерського (с. Катеринівка);

- релігійна організація «Релігійна громада (парафія) блаженного Владислава Київсько-Житомирської дієцїї Римсько-Католицької церкви (с.Корчак);

- релігійна організація «Релігійна громада парафії святого Йосипа робітника Київсько-Житомирської дієцїї Римсько-Католицької церкви (с. Улянівка);

- свято-покровська парафія Української православної церкви (с. Дениші);

- релігійна організація «Релігійна громада (парафія) святого Йоана Марії Віаннея Київсько-Житомирської дієцїї Римсько-Католицької церкви (с. Дениші);

- Тригірський Свято-Преображенський чоловічий монастир (с.Тригір'я);

- парафія вознесіння Господнього Римо-Католицька церква (с. Висока);

- парафія вознесіння Господнього Римо-Католицька церква (с. Покостівка);

– українська православна церква Свято-Успенська парафія Житомирської Новоград-Волинської єпархії (с. Висока).

Практично усі релігійні організації беруть активну участь у житті громади.

Щороку в літку в деяких церквах функціонують духовно-реколекційні табори для дітей громади. Організатори табору прагнуть поєднати духовне збагачення з відпочинком (додаток Ж).

В рамках даного дослідження варто також відмітити, що на території громади діє Цільова програма «Духовне життя», що затверджена на 2021-2025 роки.

Головна мета програми – це створення умов для забезпечення конституційного права мешканців громади на свободу совісті, захист прав і законних інтересів релігійних організацій, дальший процесу їх морально-політичної реабілітації, поліпшення відносин взаємної релігійної і світоглядної терпимості, а також забезпечення розвитку духовності шляхом:

– підсилення співробітництва між органами місцевої влади, релігійними та громадськими об'єднаннями на паритетних засадах на благо сіл громади;

– допомога у вирішенні релігійно-духовних проблем на території сіл;

– надання системної фінансово-матеріальної підтримки релігійній громаді та об'єднанням громадян щодо її діяльності.

Програма є нормативним документом для збереження і всебічного розвитку духовної культури, з урахуванням соціально-економічних, культурних, національних, та інших особливостей територіальної громади.

Завдання програми згруповані в додатку 3.

Фінансове забезпечення програми проводиться за рахунок коштів сільського бюджету 2021-2025 років, залучення інших джерел фінансування, передбачених законодавством України (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Фінансове забезпечення Цільової програми «Духовне життя» Тетерівської
сільської територіальної громади

Рік	Обсяги фінансування		
	Всього (тис. грн.)	в т. ч. за джерелами фінансування	
		Сільський бюджет (тис. грн.)	Інші джерела (тис. грн.)
2021-2025	5 600,0	4 600,00	1 000,0
в т. ч.			-
2021	1 000,0	800,0	200,0
2022	1 000,0	800,0	200,0
2023	1 200,0	1 000,0	200,0
2024	1 200,0	1 000,0	200,0
2025	1 200,0	1 000,0	200,0

Очікувані результати від виконання даної програми наступні:

- покращити умови для задоволення духовних і релігійних потреб жителів територіальної громади, закріпити в масовій свідомості громадян високі моральні цінності, притаманні українській нації
- впровадити в суспільну свідомість переваги здорового способу життя, формування національного культу соціально-активних, фізично-здорових та духовно-багатих людей;
- створити умови для вільної та різноманітної художньої творчості духовно-релігійного спрямування;
- забезпечити в нинішніх умовах спадковості поколінь, консолідації суспільства на основі народних традицій;
- проводити фестивалі та конкурси для відродження релігійних традицій, популяризувати сімейних цінностей, що притаманні українському народу;
- забезпечити просвітницьку, виховну роль національної духовної культури;
- вирішити актуальні питання духовно-релігійної сфери;
- покращити взаємодію державних структур, суспільства та храмів;

- розширити роль церкви в суспільному житті, перетворити її на повноцінний інститут громадського суспільства;
- активізувати громаду через надання їй фінансових та інформаційних ресурсів у вирішенні релігійно-духовних проблем;
- зберегти та належно використовувати культові споруди, пам'ятки архітектури;
- охороняти пам'ятки сакральної архітектури та мистецтва, запобігати діям, що можуть призвести до їх втрати;
- вирішити питання будівельних та ремонтно-реставраційних робіт храмів;
- створити умови для належного міжконфесійного функціонування.

Для того, аби зрозуміти, що варто сучасній молоді і які саме соціокультурні заходи варто організовувати в місцевих будинках культури, ми провели невелике опитування серед молоді Тетерівської ОТГ (віком 14-21 р.).

Аналіз відповідей респондентів показав, заходи, які найбільше цікавлять молодь: творчі (72%), для розвитку лідерських якостей (56%), спортивні (44%), інтелектуальні (40%), технічні (4%).

Дівчат більш цікавить мистецький вектор (67%) та заходи, для розвитку лідерських якостей (20%). Хлопці віддають перевагу спортивним (70%) та інтелектуальним заходам.

8% молоді ніщо не заважає постійно відвідувати цікаві заходи, а 92% – є чинники, які заважають це робити (рис.1.4).

Серед причин: брак часу (76%), серед них 60% – хлопці, 40% – дівчата; велика кількість людей і шуму – 36% (дівчата – 15%, хлопці – 20%); лень – 12% (27% дівчат); нестача коштів (12%) (40 хлопців).

4% опитуваних не знають, де можна дізнатись про заходи.

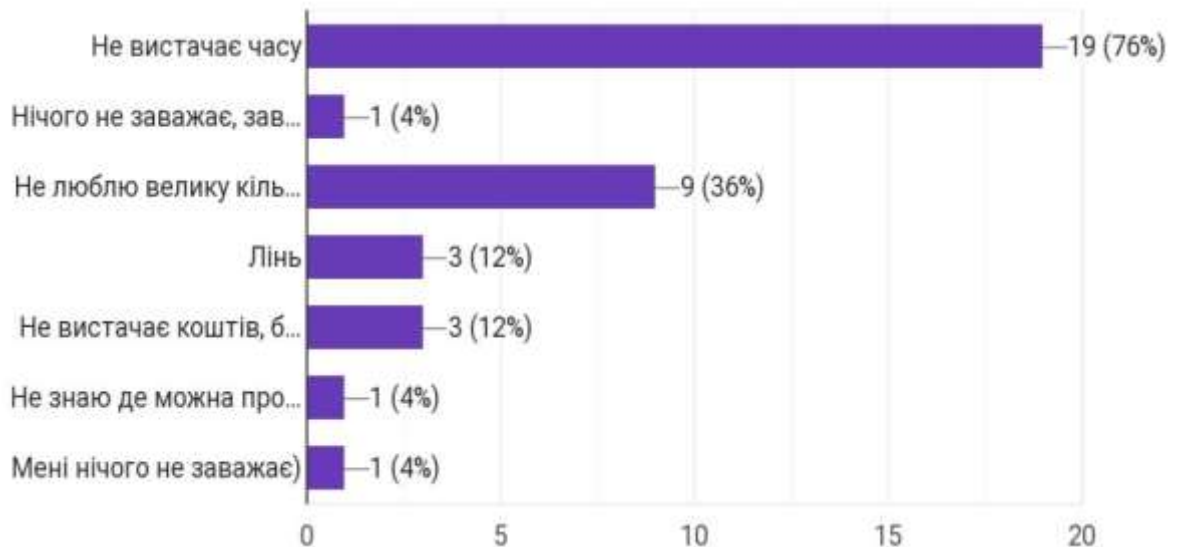

Рис.1.4. Чинники, які заважають молоді відвідувати заходи

Важливо було нам дізнатися про роль будинків культури та бібліотеки у розвитку молоді громади (рис.1.5).

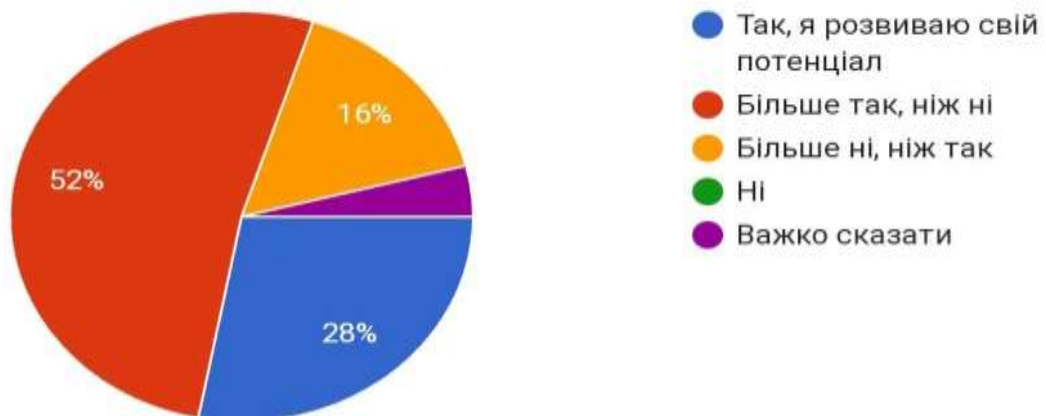

Рис.1.5. Допомога БК та бібліотеки в розвитку творчого потенціалу молодих людей

Так, 28% опитаних стверджують, що БК та бібліотека допомагає їм реалізувати свої здібності (31% дівчат, 27% хлопців), 52% – більше «Так», ніж «Ні», 16% – більше «Ні», ніж «Так».

Отже, зазначені результати свідчать про важливість організації мистецьких, спортивних, інтелектуальних та лідерських заходів для молоді в місцевих будинках культури. Зменшення чинників, які заважають молоді

відвідувати цікаві заходи, є важливим кроком у залученні більшої кількості учасників. Наприклад, для тих, хто стикається з браком часу, можна розглянути гнучкий графік заходів або короткотривалі активності, щоб зробити їх більш доступними.

З метою залучення більшої кількості дівчат, слід приділити особливу увагу творчим і лідерським заходам, а також створити комфортні умови для їх участі. Наприклад, можна організувати творчі майстер-класи, театральні гуртки або проекти з розвитку навичок управління командою.

Щодо хлопців, спортивні та інтелектуальні заходи викликають їхній інтерес. Важливо забезпечити доступність спортивних занять, організувати змагання, тренування або спортивні ліги. Також можна пропонувати інтелектуальні виклики, такі як конкурси, головоломки або дискусійні клуби.

Нарешті, для поліпшення сприйняття будинків культури та бібліотек як місць для розвитку творчого потенціалу молоді, слід активізувати просування цих закладів. Важливо інформувати молодь про різноманітні заходи через соціальні мережі, розміщувати афіші та оголошення у школах та громадських місцях. Також можна встановити партнерські зв'язки з освітніми закладами та молодіжними організаціями для спільної просування та організації заходів.

Отже, формування соціокультурної сфери в цій громаді є важливим процесом для розвитку та зміцнення спільноти. Вона включає в себе різноманітні заклади, такі як будинки культури, музеї, бібліотеки, пам'ятки архітектури та поширює українські традиції, аспекти духовної освіти.

Завдяки становленню соціокультурної сфери в Тетерівській ТГ мешканці мають можливість поглиблювати свої знання, розвивати таланти, а також знаходити спільні інтереси. Це сприяє формуванню ідентичності, посиленню соціальної взаємодії та взаєморозуміння в громаді.

Розвиток СКС також має позитивний вплив на економіку громади. Культурні події та туристичні маршрути привертають гостей, що сприяє зростанню інвестицій, розкриттю нових можливостей для місцевого бізнесу,

який вносить свій вклад у вигляді спонсорської діяльності для проведення соціокультурних заходів в громаді.

Проте, варто зазначити, що формування такої сфери – це постійний процес, який вимагає уваги, підтримки та співпраці всіх членів громади. Важливо залучати молодь, розвивати нові форми роботи задля культурного зростання.

Таким чином, становлення соціокультурної сфери в Тетерівській територіальній громаді відіграє важливу роль у підтримці культурної спадщини, розвитку талантів, формування ідентичності та стимулюванню економічного зростання. Це важливий крок для подальшого розвитку культурної сфери та життєдіяльності громади.

РОЗДІЛ II. СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕТЕРІВСЬКОЇ ТГ: ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

2.1. Сучасна практика соціокультурних закладів Тетерівської ТГ

Розвитком культури і туризму в селі займається відділ культури і туризму Тетерівської селищної ради та працівники закладів культури села. Так, у 2020-2021 роках вони виконали низку завдань та заходів, спрямованих на розвиток культури та туризму в громаді. Співпрацювали з Житомирським обласним туристично-інформаційним центром, де біля об'єктів екскурсійної виставки було розміщено 4 інформаційні щити шрифтом Брайля з аудіогідами. Об'єднуючи свої зусилля, обидва організації створили інклюзивне середовище для туристів, які мають обмеження у зорі. Це був революційний крок у забезпеченні доступу до культурно-історичної спадщини для людей з відмінностями у зорі. Такі щити забезпечують можливість ознайомлення з виставковими експонатами шляхом прочитання текстів в шрифті Брайля або прослуховування аудіогідів.

Ця ініціатива дозволяє розширити границі туристичної індустрії та залучити нову аудиторію, а також виявити повагу до прав людей з обмеженими можливостями. Інформаційні щити створюють комфортну та інклюзивну атмосферу, де кожен турист може отримати доступну та зрозумілу інформацію про виставкові експозиції.

Співпраця відділу культури та туризму Тетерівської сільської ради та з Житомирського обласного туристично-інформаційного центру є прикладом того, як партнерство між різними організаціями може привести до створення більш інклюзивного середовища та забезпечення доступу до культурної спадщини для всіх громадян.

Спільно з Тригірським лісництвом ДП «Житомирліс» реалізували проект «Лісовий квест». Він полягав у виконанні шести 3D-малюнків лісових мешканців заповідників, розташованих на території громади в місцях механічних пошкоджень дерев (поблизу туристичних об'єктів). Зображення

лісових мешканців були втілені з дивовижною реалістичністю та деталізацією. Такі витвори мистецтва приваблювали погляди відвідувачів, запрошуючи їх у світ загадкових створінь лісу. Від розкішних крил перелітаючих птахів до маєстатичних звірів, кожен 3D-малюнок передавав унікальну красу і магію лісового життя.

Розташовані поряд з механічно пошкодженими деревами, ці малюнки стали символом згуртованості та спільної мети зберегти лісові екосистеми. Вони нагадували про важливість збереження природи та відповідального ставлення до навколишнього середовища. "Лісовий квест" став не лише цікавим розваговим заходом для відвідувачів, але й місцем, де можна було поглибити свої знання про лісову флору та фауну. Кожен малюнок супроводжувався інформаційними табличками, які містили корисні факти про конкретного лісового мешканця, його роль у екосистемі та загрози, з якими він стикається. Дітям пропонувалося знайти всі картинки і розгадати завдання квесту. Отримані зображення також стали об'єктами для рис.

Спільно з працівниками відділу культури підготовлено та подано на конкурс проектів резюме до проекту по створенню музею на базі Церковно-приходської школи с. Дениші, підготовлено та подано на конкурс проектів УКФ Проекту «Відродження та збереження культурних, гастрономічних, туристичних рибних традицій на Фестивалі «Fish Food Fest». Це унікальний фестиваль, який об'єднує культурну спадщину, традиційну кухню, яка є притаманною цій громаді, гастрономічні смаколики та туристичні можливості, пов'язані з рибальством. Він створений з метою показати важливість гастрономічної культурної спадщини, який впливає на культурний та гастрономічний розвиток регіону. Перед початком проекту культпрацівниками громади була проведена глибока аналітична робота, яка включала дослідження історії та традицій Тетерівської ТГ, а також потенціалу для розвитку соціокультурної сфери та туризму. Було проведено зустрічі з місцевими експертами, рибалками, кухарями та представниками місцевої влади для збору інформації та отримання порад щодо організації

фестивалю. Під час підготовки проекту було розроблено детальний план заходу, включаючи визначення дати та місця проведення, формату програми, виставки стендів, кулінарних майстер-класів, виступів місцевих та запрошених артистів та розважальних заходів. Залучення команди з організації, маркетингу та PR, щоб забезпечити успішну реалізацію.

У 2020 році були подані інформаційні матеріали щодо туристичного потенціалу, які були представлені під час Всеукраїнської туристичної виставки «ZT EXPO» та інформаційного туру «Туристичними родзинками Тетерівської ТГ» у вересні м. Житомир., а у 2021 році інформаційні матеріали про туристичний потенціал були представлені під час «UITT 2021 – туристичної виставки «Україна – подорожі та туризм» (травень, Київ) та Всеукраїнської туристичної виставки «ZT EXPO 2021» (вересень, Житомир).

Щоб виявити та підтримати талановиті особистості, реалізацію та розвитку її творчого потенціалу, обміну творчим досвідом, розвитку та зміцнення творчих зв'язків та популяризації мистецтва у червні 2021 року проведено обласний багатожанровий фестиваль-конкурс «Сонячні промінчики». Захід є традиційним для громади, а у 2021 році проводився дистанційно. У конкурсі взяли участь близько 300 виконавців та колективів не лише з Житомирської області, а й з різних куточків України.

У 2020 році проведено тематичні челенджі та флешмоби, зокрема: челендж до Дня вишиванки, флешмоб до дня народження Ліни Костенко, конкурс на краще танцювальне рис учасників хореографічного колективу «Барви» БК Тетерівка.

У 2021 році відбулися флешмоби та концерти з нагоди Дня Незалежності України.

Відділ культури і туризму постійно оновлює контент власного YouTube-каналу, на якому представлені фільми з роботами працівників комунальних закладів культури, вихованців гуртків, конкурсні роботи тощо.

У період карантину працівники культури активно працювали над розробкою власного відеоконтенту, зокрема підготували:

- гумористичний фільм до Міжнародного дня культури, Дня працівників культури та аматорів народного мистецтва;
- відео-виставу «Дюймовочка» театрального колективу «Етюд»;
- відеопривітання з календарними святами учнів закладів культури;
- онлайн майстер-класи (маски, природний матеріал, листівки);
- віртуальні подорожі громадою з Наталею Сорочинською;
- відеопроєкт «Казки з Боженою»;
- відеопроєкт «В обіймах долі»;
- відеодовідку «Фітнес-тур Дениші – Тригір'я».

Серед різного роду гуртків, студій, любителських об'єднань та клубів за інтересами відмітимо, що в БК с. Катеринівка діють гуртки: художнє читання (дорослі та діти), танцювальний (дорослі та діти), оркестр баян, шашко-шахматний. У БК с. Дениші діють такі гуртки: хоровий, вокальний дитячий, танцювальний дитячий, драматичний. У БК с. Висока Піч функціонують: фольклорний ансамбль «Віра, Надія, Любов»; народний аматорський ансамбль «Калинонька»; хореографічні колективи «Ромашка», «Грація».

Варто зазначити, що у 2021 році майже всі працівники культури комуни пройшли чергову атестацію, їх професійний рівень та результати роботи були високо оцінені членами атестаційної комісії.

Результати проведеної роботи місцевих будинків культури показує, що їх діяльність дає змогу покращити життя на селі дітей та молоді громади. Існування будинків культури дає можливість дітям та молоді повноцінно розвивати свої вміння та навички, таланти, спілкуватися з однолітками, планувати та організовувати заходи та просто з користю і задоволенням відпочивати.

Зараз ми живемо в нелегкий час і кожен з нас повинен долучитися до наближення нашої перемоги. Тому місцева майстриня декоративного розпису, керівник творчої студії громади Тетерів, Наталія Савченко

вирішила влаштувати благодійний аукціон екторбинок, виготовлених дітьми громади (додаток К).

Розмальовані дітьми екторбинки продавали впродовж тижня, стартова ціна кожного лота – 500 гривень.

При розписі торбинок використовувалася техніка петриківського розпису з поліським колоритом.

Щороку на території Тетерівській ТГ проходить фестиваль авторської пісні «Мі-сі-соль», учасниками якого стали є барди зі всієї України (додаток Л). Музичне містечко традиційно розгортається на території скеледрому «Дениші».

На території фестивалю проходять баталії, квести та творчі майстер-класи. Усі охочі можуть стати учасниками екскурсії та познайомитися з туристичними об'єктами Тетерівської громади (замок Терещенків, Дуби-велетні, Преображенський тригірський монастир та ін.), дізнатися таємниці родини цукрозаводчика Терещенка.

Завдяки покращенню епідемічної ситуації в області відділу культури і туризму спільно з закладами культури селища та за підтримки місцевих депутатів та підприємців вдалося організувати та провести в с. Висока Піч фестиваль полуниці (26.06.2021р.).

У нашому дослідженні, зосереджуємо увагу на соціокультурному досвіді села Висока Піч. Вже не один рік село вважається столицею фестивального полуничного регіону (додаток М).

У фестивалі брали участь також:

- вокальне тріо «Лілея» (с. Висока Піч);
- вокальний ансамбль «Забава» (с. Левків Глибочицької сільської ради);
- вокальний ансамбль «Терен» (с. Сінгури Новогуївинської громади);
- гурт «Коліжанки» (с. Глибочиця);
- солісти-вокалісти Я. Яворський, В. Капустін, К.Гільченко (с. Тетерівка);

- гурт «Z-Zone» (Новогуївинська громада);
- «Холосненський батальйон» (Коростенська громада);
- фольклорний ансамбль «Віра, Надія, Любов» (с. Висока Піч);
- народний аматорський ансамбль «Калинонька» (с. Висока Піч);
- хореографічний колективи «Барви» (с. Тетерівка) та «Ромашка», «Грація» (с. Висока Піч);
- вокальні ансамблі «Герниця», «Голос» та гурт «Жарти» (с. Тетерівка);
- співачка і бандуристка Світлана Ніканорова.

У період різдвяних свят настоятелі багатьох церков громади разом з школами організують різного роду колядки, щедрівки, святкування масляної (додаток Н). Такими діями вони не лише згуртовують громаду, а й популяризують серед дітей та молоді українські народні традиції та духовно збагачують їх.

Досить часто в приміщенні церков громади відбуваються благодійні акції. Подібні аукціони вже стали доброю традицією, коли кожен з нас жителів громади може прикрасити важку дійсність хворих дітей, надавши свої кошти на придбання для них лікарських препаратів, медичного обладнання та подарунків.

Серед таких благодійних акцій, що проводили релігійні організації досліджуваної громади в 2021 році відмітимо:

1. «Диво святителя Миколая» – благодійний ярмарок у храмах єпархії (виставка – продаж творчих робіт, збирання коштів для нужденних).
2. «Зігрій своєю любов'ю дітей та людей похилого віку» – збір іграшок, теплих речей, взуття для тих, хто цього потребує.
3. «Даримо насолоду в радість» – збирання фруктів та солодоців (цукерок, печива).
4. «Дерево чудес» – надання адресної допомоги опікуваним за листами-проханнями св. Миколаю Чудотворцю.

5. «Диво – казка у подарунок» – святкові постановки, просвітницькі програми у громадах для парафіян, в об'єктах опіки.

Також, сьогодні в умовах війни кожна з церков є місцем, де вимушені переселенці можуть отримати безкоштовні обіди та допомогу.

Кожна релігійна спільнота і грошима, і продуктами, і молитвами допомагає наблизити нашу перемогу.

Досліджуючи соціокультурну сферу Тетерівської ТГ слід виокремити соціокультурний досвід бібліотеки, яка відіграє надзвичайно важливу роль у суспільстві як центр збереження, доступу та поширення знань. Заклад, сприяє розвитку культури та освіти, організовує ряд соціокультурних заходів на високому рівні. Перш за все, проаналізувавши діяльність бібліотеки громади дає змогу оцінити розмаїття та глибину її роботи. Бібліотека налічує велику кількість книг, періодичних видань, аудіо- та відеоматеріалів, електронних ресурсів та архівних документів. Це дозволяє задовольнити інформаційні потреби читачів різного віку незалежно від їх інтересів та попиту.

Однак, вона не лише надає доступ до інформації, бібліотека активно сприяє соціокультурному розвитку. Бібліотекарі виконують роль фахівців-посередників, які допомагають читачам знаходити необхідну інформацію та вдосконалювати навички пошуку, критичного мислення та розвитку мешканців.

Бібліотека бере безпосередню участь у житті Тетерівської ТГ, сприяє реалізації життєвих планів та інтересів усіх членів громади, надає «локальне обслуговування», спрямоване на задоволення соціально-побутових інформаційних потреб, пов'язаних із повсякденними потребами (в усіх їх різноманітності) людей, які проживають на даній території. З цією метою бібліотека:

– взаємодіє з різними службами, організаціями, незалежно від їх місцезнаходження,

– бере участь у вивченні динаміки потреб, формує бібліографічний і фактографічний інформаційний ресурс соціально-побутової проблематики.

Бібліотека залучає кожного мешканця громади до процесу соціалізації, сприяння адаптації особистості в соціумі, її активної участі в суспільному житті місцевої громади та виробленню її свідомої громадянської позиції.

Бібліотека є центром по відродженню, збереженню і вивченню історії, культури, літератури своєї малої батьківщини. Основні функції Тетерівської сільської бібліотеки:

- збір та збереження документації з питань місцевого життя;
- ведення літопису с. Тетерівка, створення його електронної версії;
- участь у створенні родоводів окремих сімей місцевих жителів, відомих земляків;
- складання та видача на різного роду краєзнавчих бібліографічних посібників, довідників, проспектів, путівників, буклетів тощо;
- організація роботи аматорських краєзнавчих об'єднань;
- формування музейних колекцій експонатів історико-культурного побуту місцевого населення.

Бібліотека веде культурно-просвітницьку роботу культурної спадщини, розвиває у користувачів здатність сприймати культуру і мистецтво; організовує вечори, зустрічі, лекції, фестивалі, конкурси та інші культурні акції.

Бібліотека формує книжкову культуру населення за допомогою просування читання кращих зразків вітчизняної та світової художньої літератури.

Бібліотека створює середовище для розвитку підростаючого покоління, що відповідає їх шкільним, культурним та індивідуальним особливостям, прищеплює у дітей любов до книги і читання, формує і задовольняє потреби майбутнього покоління в духовному та інтелектуальному розвитку, самопізнанні і самоосвіті, стимулює розвиток творчої здатності особистості; забезпечує доступ до інформації, використовуючи всі наявні ресурси.

Досить часто бібліотека проводить культурні заходи різного роду для залучення більшої кількості молодих читачів. Так, наприклад, декілька років тому бібліотека та громадська організація «Молодь за єдину Україну» зустрічали гостей заходу, що проводився у рамках конкурсу проекту «Пульс» «Моя громада – мій добробут». Проект започаткований агентством США з міжнародного розвитку USAID/Україна, Асоціацією міст України та агентством IREX [38].

У першому турі конкурсу взяли участь бібліотека під керівництвом Любові Сергіївни Вагнер та ГО «Молодь за Єдину Україну» під керівництвом О. Пронози. За висновками експертної комісії, Тетерівська бібліотека увійшла до числа 23 таких закладів, які отримали тренінгову та невелику грантову підтримку (у межах 7 000 гривень) для організації заходів з інформування громадян про процеси децентралізації у співпраці з органами влади.

Проект «Пульс» загалом має на меті розробку курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні, інформування жителів громад про роботу органів влади та установ у об'єднаних громадах.

Досить цікавим, на нашу думку, був захід у формі «Живої бібліотеки» (додаток П), майже 50 учасників були задіяні [38].

Молоді люди, працівники освіти, культури, громадські активісти населених пунктів об'єднаної громади зустрілися та поспілкувалися з «живими книгами», у ролі яких виступили керівник Тетерівської ТГ Валентина Ільницька, завідуючий відділом освіти громади Віктор Весельський, начальник Центру надання адміністративних послуг Михайло Діжа.

У форматі живого діалогу, запитань та відповідей учасникам заходу була надана можливість задати питання представникам адміністрації об'єднаної громади, депутатам.

Усі учасники розділилися на три групи, кожна з яких спілкувалася з однією «живою книгою». В основі «живої бібліотеки» лежала ідея зустрітися з

тим людьми, які в звичайному житті не мають можливості для тісного спілкування.

Такий підхід підвищує довіру і порозуміння між людьми, допомагає боротися з упередженнями, дізнатися більше про проблеми громади, поставити запитання, що турбують.

А запитання були різні:

- про освітлення вулиць населених пунктів громади;
- про доручення ЦНАПів до видачі ID-карток;
- про закриття Корчацької школи;
- про сприяння у придбанні технічних засобів для навчання першокласників у Тетерівській ЗОШ та багато інших.

Відмінність «живої бібліотеки» від справжньої в тому, що наповнювати її не паперові книги, а живі люди, і читання – це діалог особистостей.

Кожних 10-15 хвилин, після сигналу ведучого, учасники переходили до інших «книжок», поки всі групи не поспілкуються з усіма «книжками». Наприкінці заходу була проведена підсумкова хвилина, на якій учасники мали змогу поділитися своїми враженнями та подякувати усім за спілкування.

На початку грудня 2022 року на базі бібліотек Житомирської міської бібліотечної системи «ЛіТТера» відбувся семінар-практикум для бібліотекарів Тетерівської, Семенівської, Баранівської та Романівської громад (додаток П). Учасники заходу отримали відповіді на питання, які виникали у них в процесі роботи та надихнулись на нові цікаві проекти.

Варто також зазначити, що на базі бібліотек створено два клуби за інтересами:

1. Бібліотечний дитячий клуб «Дивосвіт» (для дітей 6-10 років). Цілі і завдання клубу згруповані в табл.2.1.

Цілі та завдання дитячого клубу «Дивосвіт»

№ п/п	Цілі та завдання
Цілі клубу:	
1	Популяризувати казку серед учнів 1-4 класів
2	Активізувати читацьку та творчу активність підростаючого покоління
3	Позиціонувати читання серед дітей як достойний засіб змістовного та цікавого проведення дозвілля
4	Популяризувати кращі літературні твори для дітей
5	Розвивати творчі здібності, соціальне становлення дітей
Завдання дитячого клубу	
Навчити дітей читати, розуміти і любити книгу	
1	Розкривати творчі здібності дітей
2	Залучати молодших користувачів до різних форм інтелектуального дозвілля
3	Допомагати юним користувачам в освоєнні норм і цінностей суспільства, інтегрувати їх в соціокультурне середовище за допомогою читання казок

У діяльності клубу використовується різні форми роботи:

- ігри, посиденьки, літературно-розважальні програми, вернісажі, літературні мандрівки, казкові подорожі (додаток Р);
- мультимедійні презентації, Інтернет-мандрівки, а відео-мандрівки;
- майстер-класи, творчі конкурси, заняття лялькового театру книги «Буратіно»;
- будь-які інші заходи, які розвивають самодіяльність і творчість членів клубу.

2. Клуб за інтересами «Берегиня» (для дорослих).

Мета клубу – ознайомити та зберегти традиції, звичаї, обряди рідного краю, усну та пісенну народну творчість, ремесла та промисли, кулінарію Тетерівщини.

У клубі можна ознайомитися з культурною спадщиною України в цілому, збирати матеріали про культуру, побут, традиції, вірування, обряди нашого краю. «Берегиня» пропагує культурну спадщину Житомирщини.

Засідання проводиться раз на два місяці.

У січні – організаційне засідання на якому затверджується актив клубу, обговорюється та затверджується план роботи на поточний рік, а також різні

організаційні питання. Наступні засідання – це масові заходи: літературно-фольклорні свята «Вічний дарунок – хустина квітчата», вечір українських звичаїв «Писанки пишуть із чистим помислом», традиції українського народу «Українські народні ігри», свято українські пісні «Заспівай мені нене», фольклорно-музичні вечори «Українські вечорниці» та інші.

У кінці року (грудень місяць) проводиться підсумкове засідання клубу.

Отже, сучасна бібліотека – це не просто сховище інформації, а багатофункціональний відкритий простір із комплексним поєднанням високоякісної літератури, місце зустрічей та спілкування, центр розвитку Тетерівської громади та сусідніх громад.

Сучасна практика соціокультурних закладів, зокрема Тетерівської ТГ, демонструє велике значення цих установ у розвитку суспільства та культури. Їх функції не обмежуються лише збереженням і поширенням знань, а й спрямовані на стимулювання соціального розвитку та культурного життя у громаді. Завдяки своїй активній ролі в суспільстві, соціокультурні заклади Тетерівської ТГ сприяють формуванню та збереженню ідентичності та культурної спадщини. Вони створюють майданчики для зустрічей, діалогу та обміну ідеями між людьми різних поколінь та соціальних груп. Це сприяє взаєморозумінню, толерантності та розвитку громадської свідомості.

Крім того, соціокультурні заклади Тетерівської ТГ продовжують активно розвиватися і привертати увагу громади до культурних подій та заходів. У такій соціокультурній практиці простежується тенденція до використання інноваційних підходів у розвитку культури та туризму, таких як використання шрифту Брайля та аудіогідів для людей з обмеженими можливостями. Це відкриває двері для більш широкої аудиторії, надаючи можливість кожному насолоджуватися культурними та туристичними досягненнями регіону.

Заклади Тетерівської ТГ виконують важливу місію у соціокультурній сфері. Крім того, вони організують навчальні заходи, семінари, майстер-класи, фестивалі та інші формати, що сприяють розвитку навичок і

критичного мислення. Однак, успішність таких заходів залежить від активної участі та підтримки громади. Важливо, щоб соціальні та культурні ініціативи були спрямовані на потреби та інтереси місцевих жителів. Тільки шляхом взаємодії між соціокультурними закладами та громадою можна досягти позитивних змін у системі суспільства.

Таким чином, сучасна практика соціокультурних закладів громади підтверджує їх важливу роль у розвитку суспільства та культури. Вони створюють майданчики для спілкування, навчання та культурного розвитку мешканців, сприяючи збереженню культурної спадщини та формуванню соціокультурної сфери Тетерівської територіальної громади.

2.2. Соціокультурні заходи Тетерівського Будинку культури: нові підходи в умовах трансформації

КЗ «Будинок культури с. Тетерів» є комунальною власністю територіальної громади с. Тетерів (додаток С).

Головна мета діяльності будинку культури – це розвиток та популяризація здобутків і традицій вітчизняного мистецтва, естетичне виховання глядача, задоволення культурних потреб громадян у розвитку народної традиційної культури, підтримки художньої творчості, іншої самодіяльної творчої ініціативи, організації дозвілля тощо. Цілі і завдання Тетерівського сільського будинку культури згруповані в додатку Т.

У роботі колектив керується Конституцією України, чинними законодавствами та Статутом.

Таким чином, творча робота установи ведеться за такими основними напрямками (рис.2.1).

На сьогоднішній день при будинку культури працюють різноманітні творчі аматорські колективи: різновікові вокальні, танцювальні, ансамбль народних інструментів, клубні об'єднання. Жоден захід не проходить без їх участі. На сцені будинку культури виступають як аматорські колективи та виконавці, так і професійні.

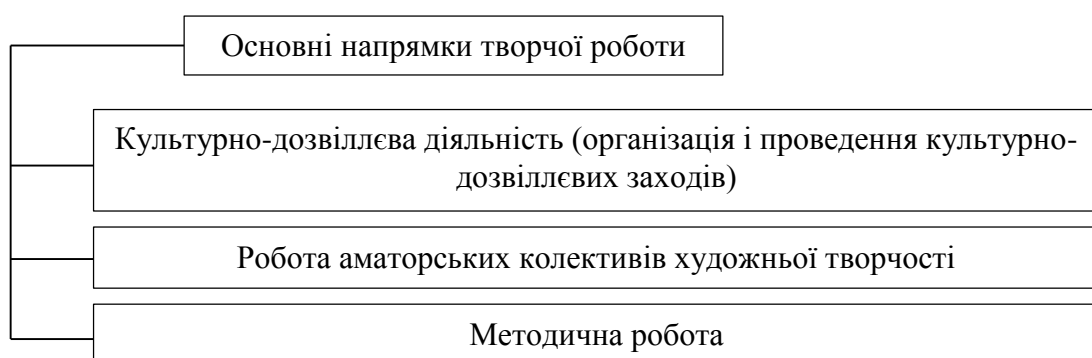

Рис.2.1. Основні напрямки творчої роботи Тетерівського сільського будинку культури

На базі БК створено такі гуртки:

1. Оркестр народних інструментів.
2. Вокальні ансамблі «Герниця», «Голос».
3. Гурт «Жарти»
4. Гурток художнього слова.
5. Танцювальна хобі-група «АТІОС».
6. Хореографічний колектив «Барви».
7. Вокально-інструментальний.
8. Дитяча вокальна студія «Голос» (додаток Ф).
9. Фольклорний.
10. Драматичний (дорослий) (додаток Ф).
11. Драматичний (дитячий).
12. Туристичний гурток «Турист».

Основні завдання методистів Будинку культури згруповані на рис.2.2

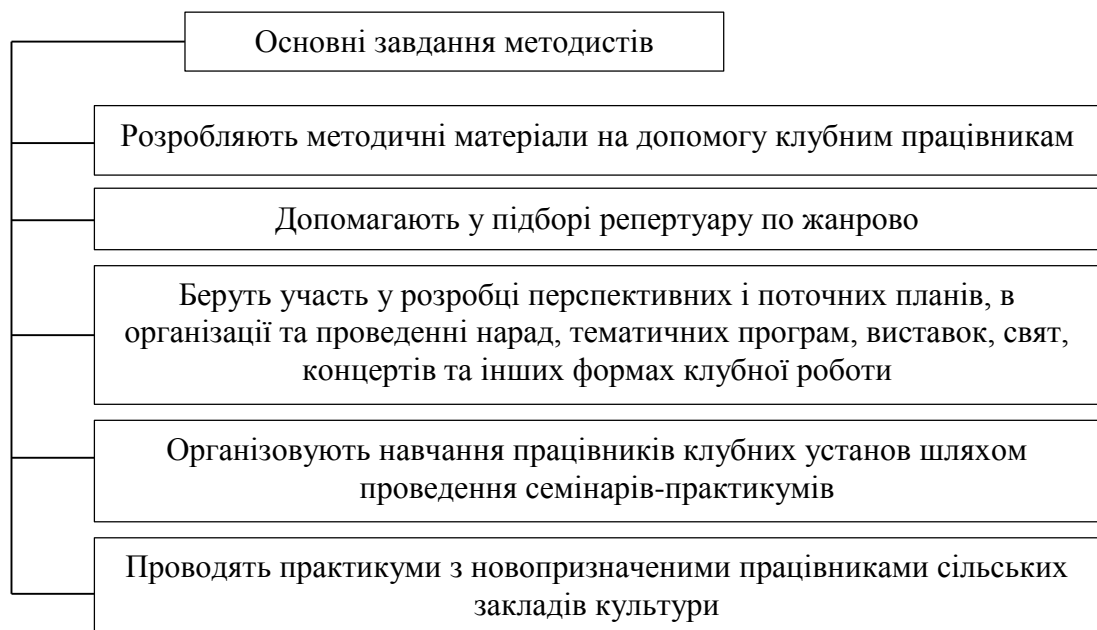

Рис. 2.2. Основні завдання роботи методистів Тетерівського сільського будинку культури.

Навіть зараз, в умовах війни, методисти та працівники будинку культури прагнуть подарувати жителям громади святковий настрій та часточку радості. Так, наприклад 13 грудня 2022 року працівники культури Тетерівської громади представили жителям виставу «Андріївські вечорниці».

Вона була запроваджена з метою відродження та збереження українських народних традицій та культурного спадку. Організатори бажали створити атмосферу, в якій мешканці Тетерівської ТГ могли б насолодитися веселим та захоплюючим дійством, музикою, танцями та народними забавами. Підготовка до вистави включала репетиції, підбір костюмів, створення декорацій та сценарію. Працівники Тетерівського будинку культури взяли на себе важку роботу з підготовки і виконання різних ролей, включаючи акторів, танцівників та музикантів.

Вистава була проведена на високому професійному рівні, з використанням традиційних музичних інструментів, народних пісень і танців. Вона створила незабутню атмосферу радості, національної ідентичності та єдності серед учасників та глядачів. Цей захід виявився успішним у сприянні розвитку та популяризації української культури та традицій, він допоміг зблизити людей, показати їм народну спадщину.

19 грудня в будинку культури відбулась зустріч зі Св. Миколаєм та цікава ігрова програма від Ельфійок. Цей захід запам'ятався кожному учаснику, бо цього дня село ожило магією Різдвяних свят, коли відбулась зустріч зі Святим Миколаєм та Ельфійками. Початок свята був феєричним, коли на сцені з'явилися ангели, а потім і сам Св. Миколай. Його поява викликала радість та захоплення у всіх присутніх, особливо серед малечі. Діти сповнені віри та надії, з нетерпінням чекати своєї черги, щоб поспілкуватися з чарівним дідусем та отримати подарунки – він їх не розчарував і особисто вітав кожного, розповідав казки та відповідав на запитання – це давало змогу відвідувачам відволіктись від буденності, тривоги й відпочити. Після зустрічі з Миколаєм виступили Ельфійки. Вони влаштували незабутню ігрову програму, де організували конкурси, танці, та

інтерактивні виступи, в яких кожен міг взяти участь. Діти і дорослі разом з казковими героїнями співали, танцювали, проходили цікаві квести та сміялися від їх жартів.

Атмосфера заходу була казковою. Усі відчували себе часткою Різдвяних див, а серця наповнювались теплом та радістю. Багато учасників заходу назавжди запам'ятали цей день.

Напередодні Різдва в БК пройшов майстер-клас по виготовленню різдвяних віночків, на якому діти із задоволенням та креативом творили (додаток X).

Майстер-клас проводився досвідченим фахівцем у фойє Будинку культури. Усі учасники отримали необхідні матеріали, такі як гілочки, шишки, стрічки та інші декоративні елементи. Кожен мав можливість виявити свою креативність та фантазію, створюючи свій унікальний дизайн. Захід мав дружню та творчу атмосферу. Фахівець детально пояснював техніку виготовлення, розповідав про традиції та символіку різдвяних віночків. Учасники захоплено слухали його поради та реалізовували їх у своїй роботі.

Кожен віночок виявився особливим і неповторним, відображаючи індивідуальний стиль та смак кожної дитини. Під кінець заходу всі віночки були готові та розпродані на ярмарці, а отримані кошти були витрачені на допомогу Збройним Силам України.

Такий захід не лише дозволив людям відчути радість та задоволення від власноруч створених виробів, але й сприяв об'єднанню через спільну творчу діяльність. Він створив незабутній досвід та запам'ятався усім, хто брав у ньому участь.

У такий нелегкий для країни воєнний час, працівники Будинку культури с. Тетерівка 14 січня 2023 року влаштували благодійні концерти один з них - «З перемогою в серці», де проходив збір коштів для ЗСУ за участі творчих колективів закладів культури с.Тетерівка, с.Дениші, с.Перлявка, с.Висока Піч. На концерті вдалося зібрати 13 556 грн., з яких

3566 грн. передано на закупівлю сіток волонтерському штабу в с.Тетерівка, а 10000 грн. - на потреби 1-го батальйону 95 бригади. Щирі емоції глядачів, яскраві номери артистів та підтримка військових – зробили цей день незабутнім для кожного хто знаходився у глядацькій залі.

14 лютого у День всіх закоханих був проведений благодійний тематичний вечір «Закохані в ЗСУ», де також проводився збір коштів для військових. Захід проходив у фойє Будинку культури. Під час заходу підіймалася тема про вічність любові, її силу, яка підтримує наших воїнів на полі бою. Кожна історія про відносини на війні між військовими та їх коханими була незвичайною і неординарною. Це надихало і змушувало вірити в те, що навіть у такий важкий час любов має всеперемагаючу силу. Завдяки цьому заходу було зібрано 2 тисячі гривень, що були передані на потреби ЗСУ.

До Всесвітнього дня театру працівники Тетерівського БК організували та провели квест. Цей захід був спрямований на поєднання мистецтва, розваги та інтерактивності, створюючи відмінну можливість для гостей насолодитися театральною атмосферою та розкрити свій творчий потенціал.

Квест відбувався в самому серці Будинку культури, де учасникам було запропоновано різнобарвні та цікаві завдання, пов'язані з театром. Кожне завдання передбачало використання акторських здібностей, творчого мислення та командної співпраці. Учасники знайомилися з різними аспектами театального життя, включаючи історію театру, видатних акторів, п'єси та театральну термінологію.

Під час заходу, учасники мали можливість взаємодіяти з акторами, відчувати себе частиною театральної команди та пережити незабутні моменти на сцені. Завдяки веселим ігровим етапам, кожен з учасників міг розкрити свою творчість та уяву, створивши унікальні театральні сцени та виступи.

Квест до Всесвітнього дня театру в Будинку культури села Тетерівка не лише провів цікаву розвагу для учасників, але й відкрив нові можливості для творчого самовираження та співпраці. Він привернув увагу до культурного

значення театру та показавши, що театральне мистецтво може бути доступним і захоплюючим для всіх.

29 квітня відбувся захід «Єднаємось в танці» до всесвітнього дня танцю. Метою було об'єднати людей через танець, виокремлення його культурної та соціальної значущості.

У рамках заходу була створена спеціальна програма, що включала різноманітні танцювальні виступи та активності. Учасники мали можливість спостерігати за виступами професійних танцюристів і спробувати себе у різних стилях танцю. Були організовані майстер-класи, де професіонали демонстрували різні техніки та рухи, навчали учасників основам танцю.

Це сприяло популяризації танцю як форми мистецтва й фізичної активності, а також стимулювало активну участь учасників у танцювальних дійствах. Він створював позитивну та енергійну атмосферу, де люди могли виразити себе через рух та спілкування з однодумцями. Захід спонукав до співпраці та об'єднання, зміцнюючи соціальні зв'язки серед учасників у мистецтві танцю.

Така подія має велике значення для розвитку танцю в суспільстві, підтримки танцювальних груп та спільнот, а також поширення культурної різноманітності та сприяння активному способу життя. "Єднаймося в танці" надав можливість учасникам насолодитися танцювальним мистецтвом, розширити свій кругозір та знайомства, а також збагатити свій досвід у танцювальній сфері.

Спільно з дитячим театральним гуртком ЕТЮД та працівниками Тетерівського Будинку культури була організована та проведена вистава «Язиката Хвеська». Це був захоплюючий спектакль з яскравими костюмами, декораціями та розкішними візуальними ефектами, які створювали магічну атмосферу на сцені. Кожен детально продуманий елемент допомагав перенести глядачів у казковий світ, наповнений таємницями та незвичайними персонажами.

Актори виявили високий рівень майстерності, професіоналізму та творчості, демонструючи чудові акторські здібності та виразне виконання своїх ролей. Кожен персонаж виявився живим, харизматичним та виразним, надаючи виставі додаткової емоційності та автентичності.

Вистава не лише вражала глядачів своєю естетичною привабливістю, але й передавала важливі моральні та етичні цінності. Через розповіді та пригоди персонажів, вона спонукала до задуму, стимулювала розвиток важливих рис характеру, таких як солідарність, толерантність та повага до культурних традицій.

Вистава "Язиката Хвеська" стала справжньою яскравою подією в соціокультурному житті Тетерівського Будинку культури. Вона зібрала велику кількість глядачів, які насолоджувалися красою виконання, захоплюючою сюжетною лінією та повчальним підтекстом.

"Язиката Хвеська" стала чудовим прикладом успішної співпраці та творчого потенціалу дитячого театрального гуртка "ЕТЮД" з працівниками Тетерівського Будинку культури. Спільна вистава підкреслює важливість театрального мистецтва та культурних заходів, які сприяють розвитку соціокультурної сфери громади.

Тетерівський Будинок культури залучає місцевих жителів та любителів кіно на захоплюючі кіно-вечори, які відбуваються щосуботи. Ці заходи надають можливість насолодитися найкращими фільмами у затишній атмосфері актової зали.

При вході до Будинку культури гостей зустрічає приємний амбіанс, заповнений запахом свіжого попкорну та очікуванням на сприйняття незабутнього кінематографічного досвіду. Все організовано з урахуванням комфорту глядачів: зручні м'які крісла, добре розташований екран і гучні акустичні системи, що гарантують високу якість звуку та зображення.

Програма кінотеатру Тетерівського БК включає різноманітні жанри та стилі фільмів, що відповідають смакам різних глядачів. Від класичних

шедеврів кіноіндустрії до нових релізів інноваційних творінь, усі можуть знайти щось захоплююче для себе.

Під час показу в залі панує тиша, атмосфера наповнюється зосередженістю та емоціями глядачів. Відтворення образів на великому екрані переносить у світ магії кіно, дозволяючи їм відчувати глибокі емоції, переживання та захоплення разом з героями фільму.

Тетерівський Будинок культури не просто створює можливість переглядати фільми, але й сприяє комфортній атмосфері для спілкування та обговорення вражень після сеансу. Глядачі мають можливість обговорити побачене, поділитися своїми думками та здобути нові знання про кінематографію.

Кінотеатр Тетерівського БК є важливим соціокультурним відділом, який зближує громаду, розширює культурний горизонт та стимулює інтелектуальний розвиток через високоякісні кінематографічні твори. Кожна суботня вечірка стає особливим моментом, коли люди збираються разом, щоб насолодитися магією кіно та насиченим культурним життям своєї громади.

Усі соціокультурні заходи готуються і обслуговуються працівниками будинку культури – досвідченими спеціалістами, творчими людьми, які з відповідальністю відносяться до своїх обов'язків. Керівники колективів – амбітні, креативні, досвідчені фахівці, віддані своїй справі, про що говорить їх багаторічна праця та успіхи їх вихованців.

Варто зазначити, що досить часто керівники закладів культури Тетерівської ТГ проводять навчання щодо організації креативних заходів для дітей та молоді. Сьогодні актуальними є питання «Як зацікавити молодь проводити більше часу за книгою або в будинку культури?», «Як залучити молодь до створення цікавого контенту подій в сільських закладах?».

Так, нещодавно в Тетерівському будинку культури в рамках навчання «Як змінити сільську бібліотеку та клуб для потреб молоді?» проходив тренінг для керівників закладів культури Тетерівської ТГ (додаток Ц).

Під час навчання проаналізували соціокультурний досвід закладів в умовах трансформації. Зокрема, в ТГ вже є приклади, коли із старого клубу зробили креативне молодіжне середовище, яке об'єднує молодь та створює можливості для їх росту та розвитку. Сьогодні варто переймати такі приклади, але без бажання людей це неможливо. Тому таке навчання має на меті активізувати бібліотекарів та керівників клубів. Так, наприклад, у селі Іванківці Семенівської ТГ, де за активної участі дітей було створено арт-простір на базі старої бібліотеки. Сьогодні у цьому закладі діти села проводять різні заходи та навчання, а також молодіжні події.

Начальник управління культури та туризму Тетерівської сільської ради В. Дверник вважає, що клуб та бібліотека мають стати центром життя громади, там має постійно щось відбуватись, інакше конкурувати із соціальними мережами, вони не зможуть.

Такі навчання демонструють керівникам закладів культури Тетерівської ТГ, які є формати заходів, методики роботи з молоддю та що потрібно мешканцям. Навчання проводив Дмитро Клименко, радник з комунікації Житомирського Центру розвитку місцевого самоврядування, створеного Програмою «U-LEAD з Європою» та Мінрегіоном України, який презентував учасникам приклади трансформації сільських бібліотек та клубів в громадах Житомирщини. Зокрема, найбільш популярні соціокультурні заходи серед молоді (рис.2.3).

У результаті роботи учасники навчання визначили низку завдань та заходів, які варто реалізувати вже найближчим часом, адже для цього не потрібно значних коштів. У клубах домовились організувати дебати, нетворкінг, мозкові штурми, у бібліотеках проект «Жива книга», опитування користувачів, кіно-бібліотеку та створити активні команди молоді для написання та реалізації різних проектів у будинках культури.

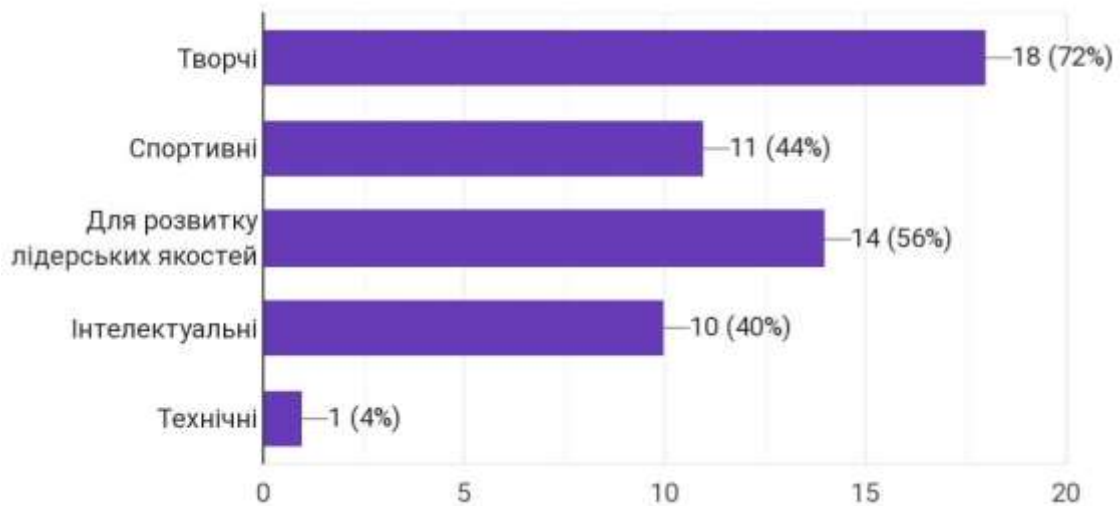

Рис.2.3. Соціокультурні заходи, які найбільше цікавлять молодь

Варто зазначити, що будинки культури мають села Катеринівка, Дениші, Михалівка, Корчак, с. Висока Піч. З основними видами діяльності вищезгаданих закладів культури можна ознайомитися в додатку Ч. Проте, ми зосередили увагу на діяльності Будинку культури с. Тетерів.

Соціокультурні заходи, що проводяться в Будинку культури села Тетерівка, свідчать про впровадження новітніх форм роботи в цій сфері. Організатори використовують інноваційні підходи та креативні ідеї, щоб створити унікальні та захоплюючі заходи, спрямовані на задоволення потреб та інтересів жителів громади.

Завдяки впровадженню новітніх форм роботи, Будинки культури стає центром активності, креативності та культурного розвитку мешканців. Організатори подій не дотримуються стандартних форматів, а намагаються експериментувати з різними жанрами, технологіями та способами взаємодії з громадою.

Серед новітніх форм соціокультурної роботи закладу можна виділити інтерактивні виставки, театральні квести, творчі майстер-класи, використання сучасних технологій у презентаціях та виступах. Ці заходи створюють емоційні враження, спонукаючи гостей активно брати участь, долучатися до соціокультурного процесу.

Новітні форми роботи в соціокультурних заходах Будинку культури сприяють не лише популяризації культури та мистецтва, але й розвитку творчих здібностей та соціальних навичок учасників. Вони підтримують активну взаємодію між громадою та культурними просторами, стимулюючи взаємне навчання та обмін досвідом.

Завдяки новітнім формам роботи, Будинок культури села Тетерівка зміцнює свою роль у формуванні культурної ідентичності громади, сприяє розширенню культурного розмаїття та залученню більш широкої аудиторії. Впровадження інновацій дозволяє створити стійкі зв'язки з громадою та забезпечити активну участь громадян у культурному житті села.

Отже, нові форми роботи Будинку культури села Тетерівка відображають важливий крок до розвитку культурного середовища, а соціокультурні заходи створюють унікальні можливості для самореалізації, навчання, спілкування, роблячи культуру доступною та захопливою для всіх громадян.

ВИСНОВКИ

Таким чином, дослідивши соціокультурну сфери в умовах трансформації на прикладі Тетерівської ТГ можемо зробити наступні висновки:

1. Розглянувши понятійно-категоріальний апарат дослідження ми вияснили, що соціокультурна сфера є поєднання двох сфер – соціальної та культури, складові яких постійно взаємодіють та взаємодоповнюють одна одну. Сьогодні, як і багато років тому, саме завдячуючи соціокультурній сфері, людина проходить процес соціалізації у суспільстві й формується як особистість. Соціокультурній сфері належить особливе місце у суспільстві, адже саме вона формує стан морального здоров'я соціуму, економічних і політичних свобод, його духовний потенціал. Поєднуючи традиції й сучасний досвід, соціокультурна сфера впливає на майбутнє шляхом передачі «культурного коду» з покоління до покоління, зберігаючи та примножуючи міжкультурний потенціал.

Метою розвитку соціокультурної сфери є її орієнтація на створення об'єктивних матеріальних передумов розвитку суспільства і всебічного розвитку кожної особистості. При цьому надзвичайно важливим напрямом розвитку соціокультурної сфери стає забезпечення виробництва соціально важливих послуг в галузях нематеріальної сфери. Продукт цих галузей не тільки володіє самостійною цінністю для безпосередніх споживачів, але і є важливою для суспільства в цілому, як інвестиція в культурний світ людей.

У рамках дослідження соціокультурної сфери в умовах трансформації, було проаналізовано вплив соціальних, культурних та економічних змін на неї. Дослідили, що соціокультурна сфера є динамічним і складним середовищем, яке постійно змінюється під впливом різних факторів.

1. Аналізуючи праці науковців, які досліджували соціокультурну сферу, було виявлено ряд цікавих аспектів. Вітчизняні вчені, такі як : Н

Геделікова, Н. Кочубей, М. Хвесик, О. Шевченко, Б. Шевчик та інші, зробили значний внесок у вивчення цієї проблематики. Зокрема, в статті «Роль соціокультурних чинників у сучасному процесі формування світогляду українського суспільства» Н. Гедікова, досліджує вплив соціокультурних факторів на формування світогляду українського суспільства в сучасних умовах. У статті вона аналізує роль соціокультурних процесів, які відбуваються в суспільстві, у визначенні цінностей, переконань, установок та ідентичності українського народу. Автор звертає увагу на важливість соціокультурних чинників, таких як мова, література, мистецтво, релігія, засоби масової інформації, освіта та інші, у формуванні світогляду і колективної свідомості суспільства. Вона розглядає їх вплив на формування цінностей, ідеалів, ставлення до історії, культури, політики та інших аспектів життя. У статті розкрито вплив глобалізаційних процесів, міжкультурного взаємодії, розвитку інформаційного простору на світогляд українського суспільства. Автор аналізує взаємозв'язок між соціокультурними факторами та формуванням ідентичності, самосвідомості та громадянської свідомості українського народу. Праця М. Хвесика розглядає процес модернізації соціокультурної сфери України в контексті побудови соціально орієнтованої економіки та євроінтеграції. Автор обговорює взаємозв'язок між соціокультурними змінами, економічним розвитком та процесами європейської інтеграції. Розглядаються проблеми, виклики та перспективи, пов'язані з модернізацією соціокультурної сфери, а також роль цього процесу в становленні соціально орієнтованої економіки в Україні. У статті О.О. Шевченко «Соціокультурна сфера сільських територій у контексті сталого розвитку розглядається соціокультурна сфера сільських територій з урахуванням принципів сталого розвитку. Автор аналізує взаємозв'язок між соціокультурними аспектами життя сільського населення та досягненням сталого розвитку на селі. Розглядаються основні проблеми, виклики та можливості розвитку соціокультурної сфери в сільських громадах. У монографії Б.М. Шевчик «Вплив соціокультурної сфери національної

економіки на економічний розвиток: теоретико-методологічні основи» виокремлює взаємодію соціокультурної сфери національної економіки та її вплив на економічний розвиток країни. Зосереджуючись на теоретико-методологічних аспектах, автор пропонує новий погляд на вивчення цього взаємозв'язку і розкриває ключові концепції та підходи до розуміння цієї проблеми.

Ряд наукових досліджень роблять цінний внесок у розробку теоретичних підходів та методології вивчення соціокультурної сфери, а також сприяють формуванню практичних рекомендацій для розвитку цієї сфери у нових умовах.

Загалом, дослідження соціокультурної сфери територіальних громад в умовах трансформації є актуальним і важливим. Однак, потребує нових розвідок щоб розуміти вплив трансформаційних процесів на соціокультурну сферу і виробляти нові стратегії розвитку, які спрямовані на забезпечення громади.

2. Виокремили соціокультурну мережу Тетерівської територіальної громади, проаналізовано соціокультурні заклади, які відіграють важливу роль у розвитку культури, туризму та соціального життя регіону. Ці заклади зберігають культурну спадщину, створюють туристичний потенціал та формують соціокультурне середовище громади.

У Тетерівській територіальній громаді діють різноманітні соціокультурні заклади, такі як Будинки культури, музеї, бібліотеки, туристичні інформаційні центри, меморіально-мінералогічний музей імені В.Г. Бондарчука, тощо. Кожен з цих закладів має свою специфіку та мету, проте всі вони спрямовані на задоволення потреб та інтересів мешканців, сприяючи розвитку культури, освіти та розваг.

Соціокультурні заклади громади спільно організовують заходи. Зокрема, проводять виставки, фестивалі, театральні вистави, майстер-класи та інші події, що збагачують рівень культурного життя населення.

Мережа закладів культури Тетерівської територіальної громади грає важливу роль у стимулюванні культурного, освітнього та туристичного розвитку регіону. Їх діяльність сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини, формуванню соціокультурного середовища та забезпеченню якісного дозвілля для мешканців і відвідувачів громади.

Що стосується пам'яток архітектури, то в рамках даного дослідження ми ознайомилися з: садибою Терещенків; Преображенським Тригирським чоловічим монастирем; костелом бл. Владислава з Гельньова.

Аналіз проведеної роботи місцевих будинків культури показує, що їх діяльність дає змогу покращити соціокультурне життя на селі дітей та молоді громади. Існування будинків культури дає можливість дітям та молоді повноцінно розкрити свої вміння та навички, таланти, спілкуватися з однолітками, планувати та організовувати заходи та із задоволенням відпочивати.

3. Ознайомившись із сучасною практикою соціокультурних закладів Тетерівської ТГ можемо сказати, що соціокультурні заклади громади відповідають потребам жителів і забезпечують різноманітні можливості для розвитку і задоволення їх інтересів. Зокрема, бібліотеки виконують важливу роль у популяризації читання, висвітленні актуальних питань та сприянні комунікації між людьми. Ініціативи, які проводяться у бібліотеках, такі як «жива бібліотека» і клуби за інтересами, створюють можливості для обміну досвідом, спілкування та взаєморозуміння.

Клуб «Берегиня» для дорослих спрямований на збереження традицій, звичаїв та культурної спадщини рідного краю. Цей клуб створює платформу для вивчення і популяризації української народної творчості, ремесел та кулінарії Житомирщини. Він сприяє збереженню та передачі цінних знань і традицій наступним поколінням.

У складі соціокультурної інфраструктури Тетерівської ТГ також присутні рекреаційні заклади, які задовольняють потреби у фізичній активності та відпочинку. Спортивні клуби, тренажерні зали, басейни та інші

заклади сприяють підтримці здоров'я та активному способу життя мешканців.

Соціальні потреби мешканців Тетерівської ТГ задоволені через наявність установ охорони здоров'я, соціальних установ та служб, а також засобів зв'язку, банків та страхових підприємств. Ці установи надають послуги, сприяють соціальному забезпеченню, комунікації та доступу до необхідних ресурсів. Наявність державних радіо- та телевізійних каналів, а також благодійних фондів сприяє інформуванню та підтримці громадських ініціатив.

Загалом, соціокультурні заклади Тетерівської ТГ створюють сприятливе середовище для розвитку громади, задоволення різноманітних потреб і формування соціокультурного простору. Вони сприяють зміцненню культурної спадщини, підтримці фізичного та соціального благополуччя мешканців, а також створюють можливості для самореалізації та співпраці в різних сферах життя.

4. Проаналізувавши соціокультурні заходи Тетерівського Будинку культури в умовах трансформації зазначаємо, що впродовж 2020-2023 року відділом культури і туризму Тетерівської сільської ради та працівниками закладів культури громади було проведено ряд подій та культурно-мистецьких заходів, що направлені на розвиток культури та туризму в громаді, а саме:

– у співпраці з Житомирським обласним туристичним інформаційним центром поруч з об'єктами екскурсійного показу встановлено 4 інформаційних стенди шрифтом Брайля з аудіо-гідом;

– спільно з Тригірським лісництвом ДП «Житомирліс» реалізовано проект «Лісовий квест». Проектом передбачалося нанесення 6-ти 3D-малюнків лісових мешканців заказників, розташованих на території громади в місцях механічного пошкодження дерев (поруч з туристичними об'єктами). Дітям пропонується віднайти усі зображення та розгадати завдання квесту.

Створені зображення стали також об'єктами для селфі-рисграфування;

- підготовлено та подано на конкурс проектів резюме до проекту по створенню музею на базі Церковно-приходської школи с.Дениші;
- підготовлено та подано на конкурс проектів УКФ Проекту «Відродження та збереження культурних, гастрономічних, туристичних рибних традицій на фестивалі «Fish Food Fest»;
- у 2020 році роздаткові матеріали про туристичний потенціал були представлені під час Всеукраїнської туристичної виставки «ZT EXPO» та інфо-туру «Туристичними родзинками Тетерівської ОТГ» у вересні в м. Житомирі;
- у 2021 році роздаткові матеріали про туристичний потенціал були представлені під час «УІТТ 2021 – туристична виставка «Україна – Подорожі та Туризм» (травень, м. Київ) та Всеукраїнської туристичної виставки «ZT EXPO 2021» (вересень, м. Житомир);
- з метою виявлення і підтримки талановитих особистостей, реалізації та розвитку їх творчого потенціалу, обміну творчим досвідом, розвитку і укріплення творчих зв'язків, популяризації мистецтва в червні 2021 року було проведено Обласний багатожанровий дистанційний фестиваль-конкурс «Сонячні промінчики». Захід є традиційним для громади, і в 2021 році був проведений дистанційно. Участь у конкурсі взяли близько 300 виконавців та колективів не лише з Житомирської області, а й з різних куточків України;
- впродовж 2020 року було проведено тематичні челенджі, флеш-моби, зокрема: челендж до Дня вишиванки, флешмоб до Дня народження Ліни Костенко, конкурс на краще танцювальне рис учасників хореографічного колективу «Барви» БК с.Тетерівка;
- впродовж 2021 року було проведено флешмоби та концерти до Дня Незалежності України;
- відділом культури і туризму постійно поповнюється контент власного YouTube-каналу, де висвітлюються відео робіт працівників закладів культури громади, вихованців гуртків, конкурсних робіт та ін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

2. Абрамов Л.К., Азарова Т.В. Менеджмент у сфері культури. Кіровоград: ЦПТІ, 2000. 88 с.
3. Альошина Н.М. Поняття й ознаки територіальної громади. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків: Право, 2012. № 21. С. 173-181.
4. Алфьоров С.В. Територіальна громада: поняття, ознаки, проблеми функціонування в Україні. Вісник Університету банківської справи Національного банку України. 2013. № 1. С. 47-50. http://nbuv.gov.ua/UJRN/VUbsNbU_2013_1_11 (дата звернення: 18.12.2022).
5. Амбросов В.Я., Білоконь І.В. та ін. Соціальна сфера села України: регіональний аспект. Київ: НДУ. 2003. 605 с.
6. Амосов О.Ю. Перетворення механізмів державного регулювання економічного розвитку. *Державне управління та місцеве самоврядування*: [зб. наук. пр.]; / [за заг. ред. Г.І. Мостового, Г.С. Одинцової]. Харків: ХарПІ НАДУ, 2001. Вип. 2. С. 10-16.
7. Андрушків Б., Кирич Н., Співак С. та ін. Стратегія розвитку адміністративного району (Концептуальні засади організації соціально-економічного розвитку адміністративного району в контексті формування добровільних об'єднань територіальних громад Лановеччини. Тернопіль: ФОП Паляниця В.А, 2017. 456 с.
8. Баймуратов М.О., Григор'єв В.А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення й розвитку в Україні. О.: АО БАХВА, 2003. 192 с.
9. Баймуратов М.О. Територіальна громада в політичній системі і системі місцевого самоврядування України. *Муніципальне право України*. Київ, 2001. С. 122-123.
10. Баумейстер А.О. Ценности и решения. *Журнал «Перспективи та інновації науки»*. 2019. URL: <https://youtu.be/K832IgYWrmM>. (Дата звернення: 14.12.2022)

11. Батанов О. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки. *Вісник центральної виборчої комісії*. 2008. № 2(12). С. 46-52.
12. Бех І.Д. Вихованець на шляху до духовних цінностей. *Вічне слово*. 2020. № 1-2. С. 4-5.
13. Бодрова І.І. Концептуальні підходи визначення поняття територіальної громади. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. Харків: Право, 2004. Вип. 7. С. 62-73.
14. Бородін О.Д. Еволюція теоретичних основ державного регулювання економіки. *Міжнародний науковий журнал*. 2015. № 8. URL: <http://www.mter-nauka.com/issues/2015/8/1155> (дата звернення: 20.05.2023).
15. Бородін О.Д. Світовий досвід впливу держави на розвиток економіки. *Вісник Національного університету цивільного захисту України: зб. наук. пр.* Харків: Вид-во НУЦЗУ, 2016. Вип. 1 (4). С.37-43.
16. Бутко І. Деякі проблеми становлення і розвитку територіального самоврядування в Україні. *Міське та регіональне самоврядування України*. 1992. № 3. С. 6-10.
17. Ващенко Г. Виховний ідеал. *Полтава: Полтавський вісник*. 1994. 191 с.
18. Гедікова Н.П. Роль соціокультурних чинників у сучасному процесі формування світогляду українського суспільства //Вестник Одеського національного університету. Соціологія. 2008. Т. 13. Вип 5. С. 48-58.
19. Кендзьор П.І. Переосмислення сутності поняття «культура» у системі полікультурного виховання особистості. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2013. Вип. 17(1). С. 309-318.
20. Кривенко О. Духовність і мораль – стрижень освіти у школах: відбувся онлайн-семінар. *Світогляд*. 2021. URL: <https://cuttly/GIOU2zh> (Дата звернення: 14.12.2022).

21. Кочубей Н.В. Соціокультурна діяльність: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2015. 122 с.
22. Лісова Н.І. Уроки довіри в сучасній школі (Словник-довідник). Черкаси: видавець Чабаненко Ю.А. 2019. 120 с.
23. Муляр В.І. Проблема становлення особистості в системі «індивід-суспільство» (філософсько-культурологічний аналіз). Житомир: ЖДТУ, 2005. 320 с.
24. Нікончук А.М. Розвиток та формування системи місцевого http://gufo.me/content_pol/obshhina-98.html. (дата звернення: 01.12.2021).
25. Орзіх М.П. Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування. *Місьцеве та регіональне самоврядування України*. 1995. Вип. 1/2. С. 67.
26. Офіційний сайт Тетерівської ОТГ. URL: <https://teterivska-gromada.gov.ua/> (дата звернення: 27.11.2021).
27. Петрова І.В. Проектування у соціокультурній сфері: навч. посіб. Київ: КНУКіМ, 2007. 372 с.
28. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 р. № 157-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 22.11.2021).
29. Про місьцеве самоврядування в Україні: Закон України від 25 травня 1997 р. № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> (дата звернення: 18.11.2021).
30. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17 черв. 2014 р. № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 22.11.2021)
31. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження КМУ від 1 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-р> (дата звернення: 22.11.2021).

32. Реформа децентралізації. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/efektivne-vryaduvannya/reforma-decentralizaciyi>. (дата звернення: 02.12.2021).
33. Савчин М.В. Здоров'я людини: духовний, особистісний і тілесний виміри (Монографія). Дрогобич: ПП «ПОСВІТ». 2019. 232 с.
34. Саєнко П. Теоретичні засади формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 7. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/7_ukr/100.pdf. (дата звернення: 07.12.2021).
35. Соціокультурна сфера України – головна рушійна сфера економіки та сталого розвитку: монографія / Удовиченко В. П. [та ін.] ; за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Куценко В.І.; Нац. акад. наук України, Держ. установа «Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку Нац. акад. наук України». Чернігів: Лозовий В. М., 2014. 167 с.
36. Хвесик М.А. Модернізація соціокультурної сфери України в контексті розбудови соціально орієнтованої економіки та євроінтеграції; за наук. ред. д-ра екон. наук Куценко В.І.; НАН України, Держ. установа «Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». Київ, 2014. 40 с.
37. Шевченко О.О. Соціокультурна сфера сільських територій у контексті сталого розвитку. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. №2. С. 128-130.
38. Шевчик Б. М. Вплив соціокультурної сфери національної економіки на економічний розвиток: теоретико-методологічні основи: монографія. Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2019. 371 с.
39. Що таке «Жива бібліотека», дізналися у Тетерівській громаді. URL: <http://primiske.com.ua>. (дата звернення: 09.01.2021).

ДОДАТКИ

Додаток А

Карта Тетерівської сільської територіальної громади

Додаток Б

Експозиції з меморіально-мінералогічного музею імені В.Г. Бондарчука

Садиба Терещенків

Преображенський Тригирський чоловічий монастир

Костел бл. Владислава з Гельньова

Духовно-реколекційний табір для дітей Тетерівської сільської територіальної громади

Основні завдання цільової програми «Духовне життя»

№ п/п	Завдання
1	Створення сприятливих умов для утвердження принципів свободи совісті та віросповідної рівності, розвитку можливостей кожної людини сповідувати або не сповідувати релігію, духовно розвиватися відповідно до вимог суспільства, виконання положень та вимог чинного законодавства у сфері владно-церковних відносин
2	Спрямування діяльності на розширення ролі церков та релігійних організацій у суспільному житті, становлення їх як повноцінних інституцій громадянського суспільства
3	Вивчення найбільш гострих духовних потреб жителів громади
4	Залучення фінансово-матеріальних ресурсів для вирішення питань релігійно-духовної сфери
5	Налагодження системи підтримки релігійній громаді та об'єднанням громадян, які беруть на себе вирішення матеріально-фінансових проблем релігійної громади та об'єднань громадян, пов'язаних із реалізацією релігійно-духовних проєктів
6	Сприяння формуванню всебічно розвиненої високоосвіченої, соціально-активної особистості, виховання високої духовності
7	Сприяння спільній діяльності органів місцевої влади усіх рівнів, громадських і релігійних організацій, навчальних і культурно-просвітницьких закладів, пов'язаних з розвитком духовності та захистом моралі
8	Застосування кращих здобутків вітчизняної та світової духовної спадщини для виховання громадян
9	Утвердження в масовій свідомості громадян історично притаманних українському народу високих моральних цінностей
10	Впровадження в суспільну свідомість розуміння переваг здорового способу життя, заснованого на дотриманні Божих заповідей
11	Співпраця між органами місцевої влади, релігійними та громадськими об'єднаннями на паритетних засадах на благо суспільства
12	Утвердження цивілізованих, демократичних форм співіснування владних структур і церкви в громаді
13	Активізація духовно-культурної творчості

Діти Тетерівської громади Житомирщини розмальовують екторбинки для
благодійного аукціону

Фестиваль авторської пісні «Мі-сі-соль»

Фестиваль полуниці

Зимові дійства в громаді

Колядки в Тетерівській територіальній громаді

Щедрівки в Тетерівській територіальній громаді

Соціально-культурні заходи бібліотеки

«Жива бібліотека»

Семінар-практикум для бібліотекарів

Посиденьки у дитячому клубі «Дивосвіт»

Тетерівський будинок культури

Цілі і завдання Тетерівського сільського будинку культури [17]

№ п/п	Цілі та завдання
Цілі:	
1	Виконання державних соціальних програм
2	Пошук та розробку інноваційних форм організації культурно-дозвілдової діяльності
3	Підвищення професійного рівня колективів художньої творчості
4	Вивчення дозвіллевих потреб різних вікових категорій населення та втілення їх в культурно-дозвілльову діяльність
5	Популяризація національних культурних традицій, свят та обрядів
Завдання:	
Задоволення духовних та естетичних потреб громадян	
1	Створення необхідних умов для створення розвитку народної творчості
2	Створення матеріальної бази для проведення культурно-освітньої роботи
3	Створення сприятливих умов для творчої та якісної праці на основі принципів матеріального стимулювання та соціальної справедливості
	Організація та проведення творчих, культурно-мистецьких та концертних заходів
	Участь у благодійних акціях
	Збереження і розвиток української культури, а також культур інших національних груп, що проживають на території України
	Створення та організація діяльності творчих колективів, гуртків, студій, любительських об'єднань та клубів за інтересами, інших клубних формувань
	Організація і проведення фестивалів, оглядів, конкурсів, виставок та інших форм показу результатів творчої діяльності клубних формувань

Продовження табл.2.2

	Проведення спектаклів, концертів, інших театральних видовищних заходів, у тому числі за участю професійних творчих колективів та окремих виконавців
	Організація та проведення масових театралізованих свят, народних гулянь, обрядів, ритуалів відповідно до місцевих звичаїв і традицій
	Організація дозвілля для різновікових груп населення, у тому числі проведення вечорів відпочинку, дискотек, молодіжних балів, карнавалів, дитячих ранків та інших розважальних програм
	Розвиток усіх видів та жанрів самодіяльної народної творчості, аматорського мистецтва, народних художніх промислів
	Підтримка соціально важливих культурних ініціатив
	Вироблення та запровадження нових моделей культурного обслуговування громадян
	Інші види діяльності, передбачені чинним законодавством України

Гуртки Тетерівського сільського будинку культури

Дитяча вокальна студія «Голос»

Театральний гурток (малі форми)

Event-заходи Тетерівського Будинку культури

«Андріївські вечорниці»

Зустріч зі Св. Миколаєм

Майстер-клас по виготовленню різдвяних віночків

Благодійний концерт «З перемогою в серці»

Квест до Всесвітнього дня театру

Вистава «Язиката Хвеська»

Івент-захід «Єднаймося в танці»

Додаток Ц

Тренінг для керівників закладів культури Тетерівської ОТГ «Як змінити сільську бібліотеку та клуб для потреб молоді?»

Основні види діяльності будинків закладів Тетерівської ТГ

№ п/п	Види діяльності
1.	Створення та організація діяльності творчих колективів, гуртків, студій, любительських об'єднань та клубів за інтересами, інших клубних формувань
2.	Організація і проведення фестивалів, оглядів, конкурсів, виставок та інших форм показу результатів творчої діяльності клубних формувань
3.	Проведення спектаклів, концертів, інших театральних видовищних заходів, у тому числі за участю професійних творчих колективів та окремих виконавців
4.	Організація роботи лекторіїв, народних університетів, студій, курсів, проведення тематичних вечорів, усних журналів, творчих зустрічей тощо
5.	Проведення масових театралізованих свят, народних гулянь, обрядів, ритуалів відповідно до місцевих звичаїв і традицій
6.	Організація дозвілля груп населення різного віку, у тому числі проведення вечорів відпочинку, дискотек, молодіжних балів, карнавалів, дитячих ранків та інших розважальних програм